

Virginia Woolf

Fanzin

Türkiye Virginia Woolf Topluluğu Yayını

SAYI 1

EKİM 2025

Kapak Görseli: Ertuğ Uçar'a ait deniz feneri eskizi.

İçindekiler

EDITÖRDEN

DENEMELER

Selvi Danacı: İngiltere’de Avangardın Doğuşunun Ayak Sesleri: Roger Fry ve Omega Atölyeleri

Sezen Ergen Breitegger: Zamanın İpliği

Kutay Gallo: Sessiz Yankılar: Virginia Woolf ve William Faulkner’ın Modernist Anlatısında Zaman, Benlik ve Bellek Yaklaşımları

VİRGİNİA WOOLF İLE KARŞILAŞMALAR

Savina Stevana: “an unexpected gift”: in gratitude to Virginia Woolf” (Türkçesiyle birlikte)

Aleyna Durmuş: Woolf ile İlk Karşılaşmam (İngilizcesiyle birlikte)

ÇEVİRİ

Demet Karabulut Dede: Roger Fry: Silindir Şapka Takmalı mıyız?

SEMINER RAPORLARI

Demet Karabulut Dede: Woolf Seminerleri Raporu: 2023-2025

Bengü Vahapoğlu: Başka Bir Modernlik: Türk Edebiyatında Modernizmin Serüveni

Meri Tek Demir: Türkiye Virginia Woolf Topluluğu Editör Buluşmaları Mart – Mayıs 2025 Raporu

DUYURULAR

Editörden

Virginia Woolf Fanzin, yalnızca bir hayranlık duygusundan değil; bir çağrının, bir yankının, bir arayışın ürünü. Virginia Woolf'un sesi, zamanın ve mekânın ötesinden bize hâlâ sesleniyor. Onun cümlelerinde yalnızca edebiyat değil, düşünce, direnç ve derinlik var. Her satırı, zihnimizi yeni biçimlerde düşünmeye davet ediyor; her suskunluğu, başka bir dünyanın kapısını aralıyor.

Türkiye'de Woolf'un izleri sessiz ama kalıcı: çevirilerde, akademik metinlerde, kişisel okuma defterlerinde ve belki de en çok, onunla içsel bir bağ kuran kadınların düşünce dünyasında. Bu fanzin, o sessiz izleri görünür kılmak, Woolf'un metinlerini bizim coğrafyamızda yeniden yankılatmak için var.

Bu sayıda yer alan her katkı—bir deneme, bir çeviri ya da bir görsel—Woolf'un ruhuyla konuşuyor; ama aynı zamanda ona kendi sesimizi katıyor. İstanbul'un sokaklarından, Anadolu'nun kıyılarından, geçmişin ve bugünün kadın anlatılarından süzülerek geliyor bu sesler.

Woolf'u bir klasik olarak değil, yaşayan bir düşünce olarak okumaya davet ediyoruz sizi. Kışkırtıcı, kırılğan, cesur ve hâlâ çok çağdaş.

Bu sayıya iki deniz feneri eskizi ile katkıda bulunan Ertuğ Uçar'a da teşekkürlerimizi iletiriz.

Bu yolculukta bizimle olduğunuz için teşekkür ederiz.

Sevgiyle,

Baş Editör ve Sayı Editörü

Demet Karabulut Dede

Editörler Kurulu

Nilüfer Kuyaş

Şima İmşir

Editor's Introduction

Welcome to the inaugural issue of *Virginia Woolf Fanzine*, a space born out of admiration, curiosity, and a shared desire to keep Woolf's voice resonating across time and borders.

Virginia Woolf was never just a writer. She was a questioner of forms, a challenger of norms, and a weaver of consciousness. Her words continue to ripple through literature, feminism, and philosophy, inviting us to think differently—not only about fiction, but about life itself. In Turkey, her influence has often been felt quietly, through translations, academic studies, and the private reveries of readers who find in her prose a mirror to their own complexities.

This fanzine is our collective response. It is a tribute, a conversation, and a celebration. Here, Woolf meets Istanbul's streets, Anatolia's silences, and the layered histories of Turkish women writers and thinkers. Each contribution—be it essay, artwork, translation—echoes Woolf's spirit while refracting it through our own cultural lens.

We hope this issue inspires you to revisit her work, to read her not only as a canonical figure but as a living presence—provocative, tender, and endlessly modern.

We would also like to extend our thanks to Ertuğ Uçar for contributing to this issue with two lighthouse sketches.

Thank you for joining us on this journey.

Warmly,

Editor-in-Chief and Issue Editor

Demet Karabulut Dede

Editorial Board

Nilüfer Kuyaş

Şima İmşir

as I don't much
in either for the
a lecture upon
Club — a depl
nished an unhar
are for Wootthy
d, or Virginia W
that Prelude a
als of their time
Why can't I be
write?

I'm writers.
ns & reviews &
Blunden an
And why doe
cantag here the
Harum woman
nignted. If
riously, & belie
overford need be

Denemeler

Yirminci yüzyılın başında Fransa’da Fovizm, Almanya’da Ekspresyonizm, İtalya’da Fütürizm gibi akımlar başta olmak üzere bütün kıta Avrupası yerleşik estetik anlayışların değişimi, sanatın ve sanatçının tanımının ve işlevinin dönüşümü, kısacası avangardın doğuşuna tanıklık ederken İngiltere’deki sanat çevreleri hâlâ Kraliyet Sanat Akademisi’nin güçlü etkisi altındaydı. Alfred East ve Alfred Munnings gibi isimlerin temsil ettiği maskülen, milliyetçi ve muhafazakâr Edward dönemi sanat anlayışı Akademi’nin genel tutumunu şekillendiriyordu. Yeni yüzyılın hızlı ve dinamik ruhu ile bu ruhla paralel olarak sanat ve tasarım alanlarında gerçekleşen radikal değişimlere karşı pastoral bir dinginlik, kalıplaşmış bir geleneksellik ve Viktorya döneminin izlerini taşıyan nostaljik bir özgüven, dönemin sanatsal üretimini tanımlayan başlıca unsurlardı (Jenkins 23; Winch 47). On dokuzuncu yüzyılın sonlarında kıta Avrupası’ndaki yenilikçi atmosferi takip eden birçok sanatçının ön ayak olduğu Slade Okulu (1871) ve New English Art Club (1886) gibi girişimler her ne kadar Kraliyet Akademisi’nin benimsediği ve savunduğu bu muhafazakâr tutuma alternatif oluştursa da İngiltere yeni yüzyılın başlangıcında değişen dünya ile değişen sanatın bir hayli gerisinde kalmıştı.

Değişimin kaçınılmazlığını olduğu kadar gerekliliğini de öngören isimlerden biri Bloomsbury Grubu’nun önde gelen üyelerinden ressam ve eleştirmen Roger Fry (1866-1934) idi. Slade Okulu’nda sanat tarihi dersleri vermenin yanı sıra *The Burlington Magazine*’in kurucularından olan Fry özellikle Fransa’da filizlenen modern sanat akımlarını ve temsilci niteliğindeki ressamı ilgiyle takip ediyordu. İngiltere’de, Stephen Whittle’in deyimiyle, “Kanal’ın öteki yakasında kalması gereken yıkıcı bir yabancı etki” (Whittle 5)^[1] olarak görülen Empresyonizm bile henüz sanatçılar ve eleştirmenler tarafından benimsenmemişken Fry, 1910 yılında Londra’daki Grafton Galerileri’nde düzenlediği “Manet and the Post-Impressionists” sergisiyle İngiliz sanat çevrelerini Post-Empresyonizm ile tanıştırdı. Virginia Woolf’un 1924 yılında kaleme aldığı “Mr. Bennett and Mrs. Brown” adlı makalesinde “Aralık 1910 civarlarında insan karakteri değişti” (320) ifadesi tam da Fry’nin bu girişimine referans vermektedir. Bu sergiyle yalnızca Paul Cezanne, Georges Seurat, Paul Gauguin ve Vincent van Gogh gibi önemli isimlerin eserlerini ilk kez İngiltere’ye tanıtmakla kalmayan Fry aynı zamanda “Post-Empresyonizm” terimini ilk defa kullanarak akımın kuramsal temelini oluşturdu. “An Essay in Aesthetics” adlı makalesinde temsili (*representational*) sanatın gerçekçi, nesnel ve monoton yaklaşımının aksine sanat eserinin, resmedilen konunun sanatçı üzerinde yarattığı duygusal tepkiyi en güçlü şekilde yansıtabilecek biçimsel öğelerle oluşturulması gerektiğini şu sözlerle ifade etti: “O halde artık Doğa’ya benzerlik ya da bir kriter olarak doğruluk veya yanlışlık fikrini bir kenara bırakıp yalnızca doğal formun içinde var olan duygusal öğelerin yeterince ortaya çıkarılıp çıkarılmadığına odaklanabiliriz” (25). Bir resmin estetik değerinin, dış dünyayı ne denli birebir kopyaladığıyla değil, renk ve çizgi gibi biçimsel öğelerin, resmin duygusal ve entelektüel derinliğini ne kadar uyumlu şekilde aktardığıyla ölçülebileceğini savunan Fry’nin, bu anlamda Akademi’nin yüzlerce yıllık otoritesini sarsarak İngiltere’de modern sanatın temelini hazırladığı söylenebilir.

Elbette avangart sanatın filizlenmesi yalnızca sergiler ve kuramsal tartışmalarla sınırlı bir süreç değildi. Her şeyden önce avangart, söz konusu yerleşik sanat algısını dönüştürmeyi amaçlayan kolektif bir vizyon ve pratik demektir. Bu da aynı amaç doğrultusunda bir araya gelen sanatçıların ortak üretimini gerektiriyordu. Bu açıdan Fry’nin 1913 yılında kurduğu Omega Atölyeleri her ne kadar modern sanatın İngiltere’deki tarihsel gelişiminde bir dipnot olarak kalsa da dönemin sanat dünyasını ve İngiliz halkını Avrupa avangardıyla tanıştırmaya, geleneksel algının aksine sanatın gündelik hayatla iç içeliğini savunması, 1920’lerde İngiltere’de yaygınlaşan Vortisizm, Soyut Resim ve Sürrealizm gibi akımlara öncülük etmesi, ayrıca İngiliz modernizmini şekillendiren unsurlardan biri olması bakımından son derece önemli bir yere sahiptir.

Omega'yı kurarken Fry'ın başlıca amacı, sanatçıların kumaş, mobilya, cam ve seramik gibi gündelik nesneleri modernist estetik yaklaşımla birer sanat eserine dönüştürmesine olanak sağlayarak güzel sanatlar ile dekoratif sanatlar arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaktı. Bunun başlı başına avangart bir girişim olduğunu belirtmekte fayda var çünkü Omega Atölyeleri, sanatsal üretimi demokratikleştirerek akademilere sıkıştırılan "yüksek sanat" pratiğine meydan okumayı amaçlayan bir inisiyatifti. Bu bağlamda deneyselliği ve kolektif yaratıcılığı önceleyen Omega Atölyeleri, bünyesinde barındırdığı sanatçılardan iş birliği içinde çalışmalarını ve ortaya çıkan eserleri anonim olarak, yalnızca Omega sembolüyle (Ω) imzalamalarını talep ediyordu. Bunun kolektif çalışmayı besleyen bir pratik olmasının yanı sıra Fry, üretilen eşyalara üreten sanatçının şöhretine göre değil, kendine özgü estetik derinliğe göre değer biçilmesi gerektiğini düşünüyordu ("The Story of Omega Workshops," n.p.). On dokuzuncu yüzyılın sonlarında bir konu hakkında söylenen "son söz" anlamında kullanılan Yunan alfabesinin son harfi "Omega" sembolünün, atölyelerin ortak imzası olarak seçilmesi bu anlamda oldukça isabetli ("The Story of Omega Workshops," n.p.). Sanat eleştirmeni Clive Bell, oyun yazarı George Bernard Shaw ve Bloomsbury hamisi Leydi Ottoline Morrell gibi isimlerin desteklediği atölyelerde başta Vanessa Bell ve Duncan Grant olmak üzere, Wyndham Lewis, Paul Nash ve Cuthbert Hamilton gibi genç sanatçılar çeşitli teknik ve malzemelerle çalışarak sanatsal üretimin sınırlarını zorlama, farklı zanaat araçlarının potansiyellerini keşfetme ve kendi sanatsal vizyonlarını geliştirme imkânı buldular. Göz alıcı renkler, geometrik şekiller ve alışılmadık tasarımlarla yarattıkları abajurlar, tabaklar, duvar halıları, kıyafetler, şamdanlar, çay fincanları vb. gündelik eşyalar, tiyatro oyunları ve baleler için hazırladıkları dekor ve kostümler Fry'ın kuramsal çözümlemesini yaptığı Post-Empresyonizm'den Fransız Fovizmi'ne kadar geniş bir avangart yelpazenin etkilerini taşıyordu. Resimden tasarıma, iç mimariden moda, farklı üretim alanlarını bir çatı altında toplayan bu atölyelerin, disiplinler arası bir yaratım sürecini mümkün kılarak avangardın başlıca gayesini gerçekleştirdiğini söylemek mümkün: Sanatın insan hayatındaki rolünü yeniden şekillendirmek ve gündelik yaşamı dönüştürebilme gücünü ortaya koymak.

Kuruluşundan altı yıl sonra 1919'da üyelerinin arasındaki anlaşmazlıklar ve finansal sorunlar sebebiyle kapanan Omega Atölyeleri, söz konusu anlaşmazlıklara rağmen bu kısa sürede yetiştirdiği ve desteklediği sanatçılar üzerinde yarattığı etkiyle 1920lerde İngiliz sanatına damga vuracak olan önemli akımlara öncülük etmiş oldu. Fry'ın 1912'de düzenlediği "Second Post-Expressionist Exhibition"da eserleriyle yer alan ve Fry ile yaşadığı kişisel çatışmalar sonucu Bloomsbury Grubu'yla arasına mesafe koyan Wyndham Lewis, atölyedeki kısa ama verimli üyeliği boyunca soyut kavramlar ve geometrik şekillerle yaptığı deneysel çalışmaların etkisiyle Kübizm ve Fütürizm gibi akımlardan da esinlenerek Londra merkezli bir avangart akım olan Vortisizm'i geliştirdi.^[4] Benzer şekilde, atölyedeki iç çatışmalardan sonra Lewis'le birlikte ayrılarak Rebel Art Centre'ı kuran Cuthbert Hamilton ve Edward Wadsworth İngiltere'de soyut sanatın öncülerinden oldu. Omega'nın genç yeteneklerinden olan ve yıllar sonra tekstil tasarımındaki modern akımın Omega Atölyeleri'yle başladığını belirten (*Writings on Art*, 49) Paul Nash ise atölyelerde geçirdiği yaratıcı sürecin ardından 1920lerde bir yandan modern tekstil tasarımları üzerinde çalışırken bir yandan da sanatında sürrealist teknikler deniyordu. 1933 yılında kurduğu Unit One isimli sanat grubuyla düzenlediği sergiler ve yayımladığı *Unit 1: the Modern Movement in English Architecture, painting, and sculpture* isimli kitapla İngiltere'de modernizmin öncülerinden biri olmanın yanı sıra İngiliz sanat dünyasına Sürrealizm'i tanıtan ilk avangart sanatçı oldu. Görüldüğü üzere, Omega Atölyeleri, ilerleyen yıllarda İngiliz modernizmini şekillendiren birçok ismin modern sanatla ve deneysel formlarla tanıştığı, kendilerine özgü sanatsal dili geliştirdiği bir merkez istasyondu. Bu noktada Fry ve Omega Atölyeleri'nin Avrupa avangardıyla İngiliz sanat dünyası arasında bir köprü görevi gördüğünü söylemek son derece yerinde bir tespit olur. Modernist estetiği tasarımla buluşturarak yüksek sanat ve zanaat arasındaki uçuruma meydan okuyan Fry, tıpkı düzenlediği Post-Empresyonizm sergileri ve kaleme aldığı kuramsal tartışmalar gibi bu girişimiyle de İngiltere'deki sanatsal ve kültürel değişime azımsanamaz bir katkı sağlamış oldu. Sanatı gündelik yaşamın kısıtlamalarından arınmış "yaratıcı yaşamın bir ifade biçimi" ("An Essay in Aesthetics," 26) olarak gören Fry'ın Omega Atölyeleri, sanatsal hayal gücünün gündelik yaşama estetik bir boyut

kazandırmasını mümkün kılması sebebiyle avangardın İngiltere'deki gelişiminin tarihsel sürecinde bir dönüm noktası olarak görülebilir.^[3]

Kaynakça

Fry, Roger. "An Essay in Aesthetics." *Vision and Design*. Londra: Chatto & Windus, 1920. archive.org.

Jenkins, Adrian. "Impressionism in Britain." *Creative Tension: British Art 1900-1950*. Londra: Paul Holberton, 2006.

Morrisson, Mark. "BLAST: An Introduction." *Modernist Journals Project*. 15 Eylül 2025. <https://modjourn.org/blast-an-introduction/>

Nash, Paul. *Writings on Art*. Oxford: Oxford UP, 2000. archive.org.

Whittle, Stephen. "Introduction." *Creative Tension: British Art 1900-1950*. Londra: Paul Holberton, 2006.

Winch, Dinah. "Mainstream Modernists." *Creative Tension: British Art 1900-1950*. Londra: Paul Holberton, 2006.

Woolf, Virginia. "Mr. Bennett and Mrs. Brown." *Collected Essays*. Vol. I. Ed. Leonard Woolf. Londra: Chatto & Windus, 1966. archive.org.

"The Story of Omega Workshops." [tate.org.uk](https://www.tate.org.uk). 15 Eylül 2025. <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/o/omega-workshops/story-omega-workshops>

Notlar

^[1] Bu makaledeki tüm İngilizce referanslar tarafımdan Türkçeye çevrilmiştir.

^[2] Omega'da üretilen eserlerin sanatçıların imzasını değil, anonim bir anlayışla yalnızca Omega işaretini taşıması, Lewis'in Fry'la olan çatışmasının ve Atölyelerden ayrılmasının başlıca sebepleri arasında geçiyor. 1913'te düzenlenen Ideal Home Sergisi'nin ardından Lewis, Fry'ı Omega'nın anonimliğini kötüye kullanmakla suçlayıp hakkında bir imza kampanyası başlattıktan sonra Atölyelerden ayrılıp Rebel Art Centre isimli rakip oluşumu kurarak kendisiyle benzer vizyona sahip sanatçılarla Vortisizm akımını geliştirdi (Morrison n.p).

^[3] Omega Atölyeleri'nde üretilen eserleri görmek için Victoria and Albert Museum websitesini ziyaret edebilirsiniz: <https://collections.vam.ac.uk/context/organisation/A7158/omega-workshops>

Zamanın İpliği

Sezen Ergen Breitegger

Dalgalar'ı yeniden okuduğum bu yaz, ortaokul ve liseyi birlikte okuduğum ama yıllardır göremediğim yakın arkadaşım Ege Deniz'in kuyusunda iki gün geçirdim. İkimiz için de şaşırtıcıydı bu durum. Sanki zamanda sıçrama yaşanmıştı, sanki biz hâlâ on yedi yaşındaydık da o halimizle kırk yaşına girmeye gün sayan iki kadını rüyaların içinden izliyorduk. Yılların nasıl geçtiğine, o yaşlardaki hallerimizin bizden hem çok uzak oluşuna hem de hafızamızdaki canlılıklarına hayret ederek bol bol eski anılardan bahsettik, yaşam üstüne konuştuk. O dönemde günlüğüme yazdıklarımı bazen ona da okuduğum için günlüklerimde yer alan bazı şeyleri, hayallerimizi hatırlayıp güldük. Genç yaşlarda edebiyat tutkunu olmanın yarattığı en büyük düş, gelecekte aynı kitaplardaki gibi romantik, epik bir yaşamın bizi beklediğidir. Oysa ilk gençlik, çoğu kez uzun, ıssız bekleyişlerden oluşur; ne umduğumuz biçimde büyük olaylar olur ne de zaman akmak ister.

Kendimi bildim bileli günlük tutuyorum. Hayat, benim için asla kendiliğinden akıp giden, içinde doğal akışla sürüklenebildiğim bir şey olamadı. Yazmayı öğrendiğim andan itibaren, yaşadıklarımı anlamlandırabilmek için yazının yardımına ihtiyaç duydum. O gün olan biteni yazıp kendime tekrar anlatarak, yaşadığım günü gerçekten yaşayabiliyordum sanki. Günlük tutmanın en büyüğü taraflarından biri, kesinlikle insanın o günlüğü tuttuğu yaştaki haline her istediğinde erişebilmesi.

Sayfalarda yedi yaşındayım, servis arkadaşım kavga ediyorum; ya da *Olacak O Kadar*'ın komik skeçlerine gülüyorum. Sonra büyüyorum işte, arkadaşlıklar, aşklar, okul, sınavlar gelip geçiyor. Yazdıklarım soyutlaşıyor, genelde anlam arayışı, kitaplar, filmler, aşkın ne olduğunu sorguladığım sayfalar. Yirmi yaşına girdiğimde “onlu yaşlarımın son dakikaları” diye yazılmış, zamanın hızını kavradığım için gözyaşlarıyla ıslanmış günlük parçaları. Zamanın hep farkında olduğum için mi olup bitenleri kayıt altına aldım, yoksa hayatımı günlüklerime parçalar halinde yazdığım için mi zamanı bu kadar merakla inceleyip, irdelemeye başladım? Bu sorunun cevabını bilmiyorum.

Fikirlerine güvendiğim bir yazar arkadaşım, yayımladığım yazılarda sıkça geçmişin tetiklendiğini fark etmiş. Dönüp baktım, haklıydı gerçekten. Fakat sorun şuydu, bu durum benim yazılarıma özgü değildi aslında. Buna dikkat etmeye başlayınca gün içinde de şimdinin içinde kalamadığımı, neredeyse attığım her adımda aklıma geçmişin, anıların düştüğünü anladım. Meğer her sabah kalktığımda geçmişi taç gibi başıma takıp sürekli bir anımsama, dalgalanma hali içinde yaşıyormuşum. Bunları düşündükçe aklıma Beckett'in Proust üstüne söyledikleri geliyordu. Beckett'in dediği gibi dünden kaçış yoktu çünkü dünün bizi biçimlendirdiği gibi biz de onu bozuyorduk; dün bizi değiştiriyor ve içimizde tehlikeli bir parça olarak kalıyordu. Tıpkı benim günlüklerime işlediğim anılar gibi geçmiş sürekli bir devinim halinde kendini yeniliyor, her yeni günle beni ve kendini yeniden yaratıyordu.

Tam bunları tartarken, Marguerite Yourcenar'ın Woolf'un *Dalgalar*'ını Fransızcaya çevirdiğini öğrenince kitabı yeniden elime aldım. Amacım çevirileri karşılaştırmaktı; ancak kısa sürede bu niyeti unuttum. Romanın özenle dokunmuş dili, yalnızca İngilizcede var olabilen incelikleri beni içine çekti, metnin kendine odaklanmaktan başka çarem kalmamıştı. *Dalgalar* romanı, yedi arkadaşın oluşan bir grubu anlatır. Onlardan biri olan Percival'ı sadece diğerlerinin anılarında tanırız; genç yaşta hayatını kaybeder. Romanın bölümleri, dalgaların ve güneş ışığının değişimini betimleyen bölümlerle başlar. Karakterler, yaşadıklarını doğrudan anlatmak yerine, düşüncelerini ve duygularını paylaşır. Yüzeyde bir olay yok gibi görünse de roman asıl olarak varoluşun derin anlamına odaklanır. Bu arkadaş grubunun ortaokuldan başlayıp yaşlanmalarına kadar giden zaman dilimini izleriz, yani aslında yaşama

tanıklık ederiz. Kitaptaki konuşmalar gündelik hayattaki konuşmalar gibi değildir, karakterleri gözümüzde pek canlandıramayız ama doğum, arkadaşlık, büyüme, ölüm gibi bütün büyük temalar kitap boyu gerçekleşir.

Metnin içine girdikçe şaşırıyordum. Olaylar değil, bizim hayatı algılama biçimimiz, olan bitenler ve zaman hakkındaki düşüncelerimiz bana daha önemli gelmiştir hep, *Dalgalar*'da da kahramanların benzer anlayışlarına, onların oluş biçiminin benimkiyle uyumuna çok sevindim. Kitap olaylarda değil zihinde yaşanarak akmaktaydı. Woolf bu kitapla her şeyin neredeyse ilahi bir uyum içinde olduğu bir bahçe yaratmıştı, ben de tesadüf eseri çiçekler açan bir bahçede oturup bu kitabı okuyordum. Bu tür anlar, sıradan gibi görünse de bana çok çarpıcı geliyordu.

Yazılanlardan bu kadar etkilenince kitap hakkında daha fazla düşünmeye başladım. Virginia Woolf'un bunları kaç yaşında yazdığını merak ettim örneğin. Kırk dokuz yaşındaymış; *Varolma Anları* kitabındaki denemelerinde, tuttuğu günlüklerde *Dalgalar*'dan, yazdıklarından, düşündüklerinden bahsediyor. Kırk yaşına gireceğim bu sene, Woolf'un elli olmadan hemen önce, bütün Virginia Woolfluğuyla anladıklarını, bildiklerini silerek, tekrar yazarak, incelttiği, dokuduğu bu edebi kumaşın içinde yuvarlanıyordum. Nedense, bu metin bana çok sıkı dokunmuş örgüleri andırıyordu, Woolf bütün kelimeleri elemiş, ilmekleri çok sağlam atmıştı. Kelimeler, metnin ritmi hayatı gerçekten andıran parçalar taşıyordu. Woolf, kendi dediğine göre bu romanı, olay örgüsüne göre değil, ritme göre yazmıştı. Nurdan Gürbilek'in onun örgü merakından söz etmesi tesadüf değildi^[1]. Hem kumaşla metin kelimelerinin kökeninin aynı olduğunu da öğrenmiştim.

Dalgalar karakterlerin, benim ya da Woolf'un hayatı değil, genel olarak var oluş hakkında çok yoğun bir içgörü ışığında çok önemli şeyler söylüyordu. İnsan büyük kitapları gençliğinde okuyunca, yazarın yaşam tecrübesiyle aktardıklarını ıskalayabiliyor. Bütün birikimiyle Woolf gibi dehaya sahip yazarların anlattıklarını bu yaşında dinleyip yorumlayınca başka türlü etkilendim. Kitaptaki karakterler, sürekli devinim anındaki şimdiye, ancak geçmişin katkısıyla oluşturabildikleri benlik anlayışlarıyla cevap veriyorlardı. Anımsamak ve zaman *Dalgalar*'daki karakterlerin esas hammaddesiydi. Woolf, *Varolma Anları*'nda vardığı çıkarımları Neville'e, Bernard'a edebiyat süzgecinden geçirerek söyletiyordu.

Woolf günlüklerinde *Dalgalar*'ın yazım sürecinde elindeki bütün imkânları bu kitabı yazmaya ayırdığından bahsediyor. O kadar zorlanıyormuş ki akşamları başka şey yapacak hâli kalmıyormuş. *Dalgalar* üzerine sayısız akademik okuma yapılmış: Heideggerci yorumdan Budist bakışa hatta Beethoven'in besteleriyle yapısal paralellikler kuran incelemeler. Bu çeşitlilik, romanın zamanla birlikte ritim anlayışının ne kadar zengin olduğunu gösteriyor.

Ben de *Dalgalar*'ın farklı okumalara çok açık olduğunu düşünüyorum. Edebiyat tarihini etkilemiş olan Woolf'un bütün bilgeliği, edebiyatının gücüyle, kendini tamamen adayarak yazdığı metni hafife almamak gerekiyor. Woolf, *Varolma Anları*'nda hafızayla ilgili kavrayışını açıkça yazıyor, benim için tam bir *evreka* anı. Bazı düşüncelerimiz ne kadar paralel. Şu bölüm örneğin^[2]: “Leonard’la öğle yemeğinde ne konuştuğumuzu çoktan unuttum; ve çay saatinde iyi bir gün olmasına rağmen, bu iyilik, tanımlanması zor bir pamuğun içine gömülmüştü. Bu hep böyledir. Her günün büyük bir bölümü bilinçli yaşanmaz. İnsan yürür, yemek yer, bir şeyler görür, yapılacak şeylerle ilgilenir; bozulmuş elektrikli süpürge; yemek ısmarlama (...) akşam yemeği pişirme, kitap ciltleme. Kötü bir günde var-olmamanın yüzdesi daha fazladır. Gerçek bir romancı, bir biçimde var-olmayı da var-olmamayı da nakledebilir. Bence Jane Austen yapabilir bunu, (..) belki Dickens ve Tolstoy. Ben hiçbir zaman ikisini birden yapamadım. Denedim - *Gece ve Gündüz*' de; ve *Yıllar*' da. Ama şimdilik edebiyat tarafını bir kenara bırakıyorum.” Woolf, sıradan anların da en az sıra dışı anlar kadar modern romanın konusu olması gerektiğinin altını böyle çiziyordu.

Dalgalar'da başardığı buydu işte. Woolf, zamanın ipliğini kullanarak hayatla aynı kumaştan dokunmuş bir kitap ortaya koyuyordu. Hayatın akışını, yılların geçişini yazıyla aktarabilme, başyapıt ortaya çıkarabilme becerisi. Yazar, anlamlı anlamsız; içinde bulunduğumuzu fark ettiğimiz, fark etmediğimiz anları, bilinç ve bilinçsizlik arasında gidip gelen pamuk yığınlarına benzetiyor. Yine de bunlar havada birbirinden bağımsız uçan pamuklar değıl; arkalarında güçlü örüntüler var. Anlam arayışının da tam bu örüntüyü keşfetmekte olduğunu söylüyor bize büyük yazar. Gündelik yaşamın önemsiz olaylarını edebiyata aktarmakta asıl maharet. Mrs. Dalloway çiçekleri kendi alacaktı, işte bu kadardı.

Çocukluk arkadaşımla geçirdiğimiz iki günde en çok hayret ettiğimiz şu oldu: Yanımızda taşıdığımız anılar büyük olmak zorunda değıldi; ortak anılarımızın içinde görkemli sayılabilecek olaylar da vardı üstelik ama onları aynı netlikte, canlılıkta hatırlamıyorduk. Çok eğlendiğimiz küçük anlar, lisede birlikte geçirdiğimiz iki güzel gün, kısa, sıradan görünen gündelik okul anıları da hafızamız için büyük maceralar kadar önemliydi. Bunun böyle olacağını o devirde bilmiyorduk; anıların, hafızamızın oluşma biçimini anlamamız için yeterli süre geçmemişti belki. Konuştukça, yaşamı beklediğimizi sandığımız zamanlarda bile hayatımızın aslında bize kendini dayattığını keşfediyorduk. Woolf haklıydı.

şavkar Altınel'le geçen yıl yaptığım söyleşide, ona sorduğum soru üstüne her zamanki güzel üslubuyla^[3] “Larkin sevgililerinden birine yazdığı bir mektupta ‘Zamanın geçişi ve ölümün yaklaşışı ve gelişi bana hayatlarımızın en unutulmaz yanı gibi geliyor’ der. Tümüyü aynı fikirde olduğumu belirtmeme gerek yok herhalde. Tek anlayamadığım niçin herkesin sürekli olarak bu konuda yazmadığını,” demişti.

Woolf da tam olarak bunu yapıyor, bu en unutulmaz yanı müthiş bir edebi maharetle kavrayarak yazıyor. *Dalgalar*'da şu pasaj çok hoşuma gitti^[4]: “‘Neden bakmalı,’ dedi Neville, ‘şöminenin rafında tık tak işleyip duran saate? Zaman geçiyor, evet. Bizse yaşlanıyoruz. Ama seninle oturmak, yalnızca seninle, burada Londra’da, ateşin aydınlattığı bu odada, sen orada, ben burada, bu her şey. Ne var ki sen gelince her şey değışiyor. (...) Bu sabah geldiğinde fincanlar ve tabakları değışti. Gazeteyi bir kenara iterek, aşağılık yaşamlarımızın, nahoş oldukları için, ihtiyaımı kuşandıklarından ve ancak sevginin bakışları altında anlamlı olduklarından kuşku duyulamaz, diye düşündüm.’”

Woolf, bu pasajda sanki zamanın o büyük, durdurulamaz akışına karşı küçücük, ama en sağılam ilmeğı atıyordu. Neville’in gözünden baktığımızda, saat tık tak işlese de, asıl olanın o anın kendisi olduğunu, bir odada kurulan o samimi bağıın, bütün bir zamanın akışını durdurabilecek bir güce sahip olduğunu görüyorduk. Bir odada sen ve ben oturuyoruz, bu her şey. Bu paragrafın ne anlattığını anlayabilecek kadar yaşadığıma seviniyorum bunları okuyunca.

Uzun süredir görmediğim çocukluk arkadaşımla geçirdiğim iki günün düşündürdüklerini günlüğüme işlerken, işte bunları düşündüm. Woolf bütün bilgeliğıyle, anımsadıklarımızın var-olma anları olduğunu, gündelik yaşamla birlikte akıp gittiğimizi anlatıyordu bize. O yüzden ben de kulaklığımda çok sevdiğim şarkıları dinlerken alelade bir gün gibi görünen, Galata’dan Karaköy’e bakarak İstanbul manzarasına karşı müziğin bütün coşkusunu duyumsayarak yürüdüğüm o ılık sonbahar sabahını, yirmi yıl sonra aynı netlikle yaşayabiliyordum. Yazı var-olma, var-olmama anları arasındaki ilişkiyi belirleyebiliyordu, bazı anlar sadece yazıldığı için var olabiliyordu. Woolf da bunu söylüyordu, insan sıradan anlardan mutlu olup bu anları yazarak başyapıtlar ortaya koyabilirdi. Hayat bunlardan da ibaretti, bunları kavramak hayatı yaşama biçimini değıştiriyordu. Bu yazıyı, çok sıcak ağıustos günlerinde tam kırk yıldır bildiğim tanıdık Ege Denizi’nin kıyısında, dalgaları izlerken yazıyorum. Güneş, deniz ve dalgalar hep aynı. Hepsini eğırererek değışen benim. Dalgalar kıyıda kırılıyor.

Kaynakça:

Woolf Virginia, **D**algalar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2016 (T. Cansunar, Çev.)

Woolf Virginia, V. (2022). *Varolma anları 1: Bütün eserleri 8* (İ. Özdemir, Çev.). Kırmızı Kedi Yayınevi. (Özgün eser: *Moments of Being*)

Woolf, Virginia. *Moments of Being*. Edited with an introduction and notes by Jeanne Schulkind, 2nd ed., Harcourt Brace Jovanovich, 1985.

kitap-lık, Sayı 232, Mart–Nisan 2024.

Gürbilek, Nurdan. *Örme Biçimleri: Bir Ters Bir Düz Fragmanlar*. Metis Yayınları, 2023.

Olson, Liesl M. “Virginia Woolf’s ‘Cotton Wool of **D**aily Life.’” *Journal of Modern Literature*, vol. 26, no. 2, 2003, pp. 42–65. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/3831894>. Accessed 11 Sept. 2025.

Woolf, V. (1993). *Les vagues* (M. Yourcenar, Trans. & Pref.). Librairie Générale Française. (Original work published 1931)

Beckett, Samuel. *Proust*. Édith Fournier. Paris: Les Éditions de Minuit, 1990. (Elektronik baskı: 2013).

Notlar

^[1] Gürbilek, Nurdan. *Örme Biçimleri: Bir Ters Bir Düz Fragmanlar*. Metis Yayınları, 2023, s.12.

^[2] Woolf Virginia, V. (2022). *Varolma anları 1: Bütün eserleri 8* (İ. Özdemir, Çev.), s. 133.

^[3] kitap-lık, Sayı 232, Mart–Nisan 2024, s. 7.

^[4] Woolf Virginia, **D**algalar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2016 (T. Cansunar, Çev.), s. 150

Sessiz Yankılar: Virginia Woolf ve William Faulkner'in Modernist Anlatısında Zaman, Benlik ve Bellek Yaklaşımları

Kutay Gallo

Virginia Woolf ve William Faulkner, modernist anlatının farklı coğrafyalardaki iki ayrı sesi olarak, edebi yapıyı ve bilinç algısını dönüştüren figürlerdir. İngiltere'nin kültürel merkezinde yazan Woolf ile Amerikan Güneyi'nin parçalanmış tarihinden beslenen Faulkner, anlatı teknikleri bakımından ayrıkseki gibi görünse de, bireyin içsel gerçekliğini yansıtmada benzer bir arayışa sahiptirler. Bu çalışma, onların eserlerinde zaman, anlatıcı yapısı ve bellek algısı üzerinden gelişen ortak sorunsalları ve farklı yönelimleri karşılaştırmalı olarak inceler. *Mrs. Dalloway*, *To the Lighthouse* ve *The Waves* gibi Woolf'un başlıca eserleri ile *The Sound and the Fury*, *As I Lay Dying* ve *Light in August* gibi Faulkner anlatıları üzerinden yapılan bu okuma, modernist bilinç akışı tekniğinin farklı kültürel biçimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Giriş: İki Kıtada Parçalanmış Benlik

Modernizmin yükseldiği 20. yüzyılın ilk yarısında yazarlar, dış dünyaya değil, içsel deneyime yönelmişlerdir. Woolf ve Faulkner bu kırılmanın en saf örneklerini veren yazarlar olarak öne çıkmaktadır. Woolf, yüksek burjuvazinin rafine gündelik hayatındaki ruhsal çatlaklara odaklanırken; Faulkner, yıkılmış aristokrat ailelerin, bastırılmış cinselliğin ve ırkçı güneyin hayaletleriyle uğraşmıştır. Ancak her ikisi için de edebiyatın asıl nesnesi artık eylem değil, eylemin zihindeki bıraktığı izdir. Roman kahramanları artık dış olaylara tepki veren bireyler değil, kendi iç evrenlerinde akseden varlıklardır. Bu içe dönüş, yalnızca biçimsel bir tercih değil, insanın yerini sorgulayan felsefi bir yönelimdir.

Zamanın Temsili: Duyusal Süre Ve Kopuk Bellek

Virginia Woolf'un zamanla ilişkisi, Henri Bergson'un *durée* (süre) kavramına oldukça yakındır. Ona göre zaman kronolojik değil, deneyimsel ve sezgiseldir. *To the Lighthouse* adlı romanın ortasında geçen "Time Passes" bölümü, karakterlerin yokluğunda zamanın kendisini özneleştirerek aktarır. Bu bölümde bir evin sessizliği, tozların birikmesi, perdelerin dalgalanması zamanın temsildir. Mrs. Ramsay'in ölümü yalnızca bir parantez cümlesinde geçer. Bu anlatımda ölüm, büyük bir olaydan çok zamanın doğallığına teslim olmuş bir dönüşüm halidir: "It was all Mrs. Ramsay's doing. She was dead. [...] The step where she used to sit was empty. She was dead" (Woolf, *To the Lighthouse* 150).

Woolf için zaman, bireyin duygusal yoğunluğu oranında esneyen bir bilinçsel akıştır. Clarissa Dalloway'in bir çiçekçi'den diğerine yürürken yaşadığı anılarla örülmüş gündelik akış, aslında bir yaşam muhasebesidir. Clarissa için zaman, yalnızca geçmişin anımsanması değil, şimdinin duyumsanmasıdır. Bu yönüyle Woolf'un zaman anlayışı Marcel Proust'la da kesişir: Geçmiş, zihnin yeniden kurduğu bir sürekliliktir.

Faulkner'in zamanı ise travmatik ve dağınıktır. Özellikle *The Sound and the Fury* romanında, anlatı dört farklı karakterin bakış açısıyla ilerler ve zaman düzlemi tamamen çöker. Benjy'nin otistik ve dil-öncesi algısı ile intihara sürüklenen Quentin'in takıntılı belleği arasında zaman, bir hatırlama ediminden ziyade çekilmez bir yük haline gelir: "Clocks slay time. [...] Time is dead as long as it is being clicked off by little wheels; only when the clock stops does time come to life" (Faulkner, *The Sound and the Fury* 85). Quentin'in saatini kırması, yalnızca zamanı durdurma değil, belleğin acısından kaçma çabasıdır. Bu yaklaşım Nietzsche'nin "sonsuz dönüş" düşüncesine ya da Kierkegaard'ın varoluşsal umutsuzluğuna yakındır: Faulkner için zaman, bireyin felç olduğu bir mekandır ve geçmiş, geçmek bilmemektedir.

Woolf zamanı içsel sezgiyle örerken, Faulkner zamanı çöküş ve bölünme üzerinden kavrar. Woolf için zaman bir su yüzeyinde oluşan halkalar gibidir; Faulkner içinse kırık bir camdan yansıyan bulanık imgeler. Her ikisinde de zaman doğrusal değildir, fakat Woolf'ta bu kırılma bir şiirsellik taşıırken Faulkner'da zamanın kırılması bir kriz, bir çürüme belirtisi olarak görünür.

Anlatıcı Ve Benliğin Yapılanışı

Woolf'un çoklu anlatıcı yapısı, özellikle *The Waves* adlı romanında belirginleşir. Altı karakterin monologları, günün ışığının değişimiyle birlikte farklı benliklerin zamansal salınımlarını sunar. Her karakter hem kendine özgüdür hem de kolektif bilinç denen büyük bir anlatı dokusuna katılır: "But when we sit together, close, [...] we melt into each other with phrases. We are edged with mist. We make an unsubstantial territory" (Woolf, *The Waves* 11). Bu metin, bireyin benliğini sabit bir öz olarak değil, sürekli oluş halindeki bir örüntü olarak sunar. Woolf, karakterlerinin iç seslerini ritmik tekrarlarla ve imgesel zincirlerle örer. Her bir monolog bir dalga gibi gelir, birbirini izler ama hiçbir zaman tam olarak birleşmez.

Faulkner'da ise çoklu anlatıcılar, karakterlerin zihinsel yalıtılmışlıklarını daha da derinleştirmek için kullanılır. *As I Lay Dying* romanında on beş ayrı karakter aynı olay etrafında konuşsa da bu sesler birbirini anlamaz, tamamlamaz. Addie Bundren'in ölümünden sonra bile kendi bölümünde konuşması, anlatının doğrusallığını bozar. Dewey Dell'in bastırılmış gebeliği, Darl'in akıl hastanesine kapatılması gibi durumlar anlatının yalnızca teknik değil ahlaki açıdan da kırıldığını gösterir. Faulkner'ın karakterleri yalınsdır; dil onları birleştirmey, daha da ayırır: "I feel like a wet seed wild in the hot blind earth" (Faulkner, *As I Lay Dying* 104). Bu ifade, bireysel seslerin kopukluğunu ve dilin bir köprü değil, bir sınır işlevi gördüğünü açığa çıkarır.

Woolf'un anlatıcısı çoğul ama uyumlu; Faulkner'ınki çoklu ama kaotiktir. Woolf'un karakterleri kolektif bir ruhu sezdirmeye çalışırken, Faulkner'ın karakterleri seslerini duyuramayan bireylerdir. Bu fark, bireyin toplumsal konumuna, dilin yapısına ve anlatının amacına dair iki farklı modernist görüşü ortaya koyar. Woolf dilin sınırlarını duyarlılıkla genişletirken, Faulkner dili felç eden bir tahribatın izini sürer.

Bellek, Mekan Ve Ölümün Estetiği

Woolf'un anlatılarında bellek, yaşanmışlığın duyuusal bir tortusu olarak mekana siner. *Mrs. Dalloway* romanında Clarissa'nın Londra sokaklarında yürüyüşü, geçmişini şimdiyle iç içe geçirir. Ancak Woolf için bellek yalnızca kişisel bir deneyim değildir; toplumsal kırılmalar da bireylerin iç dünyasında iz bırakır. Bu yüzden Septimus'un savaştan döndükten sonra intihar etmesi, yalnızca bireysel bir yıkım değil, I. Dünya Savaşı'nın kolektif travmasının da anlatımıdır. Clarissa, Septimus'un ölümünü işittiğinde, onunla görünmeyen bir bağ kurar: "She felt somehow very like him—the young man who had killed himself. She felt glad that he had done it, thrown it away" (Woolf, *Mrs. Dalloway* 204). Woolf böylece bireysel bellekle toplumsal belleği örer.

Faulkner'da ise ölüm mekânın ötesine taşar, anlatının yapısını kuşatır. *Light in August* romanında Joe Christmas'ın geçmişi, kimliği ve ölümü iç içe geçer. Bellek, yalnızca karakterin değil, Amerikan toplumunun da bastırılmış travmalarını taşır: "Memory believes before knowing remembers. Believes longer than recollects, longer than knowing even wonders" (Faulkner, *Light in August* 119). Christmas, yalnızca bireysel bir kimlik arayışında değildir; onun mücadelesi, bir ulusun bastırıldığı tarihle yüzleşememesinin simgesidir.

Woolf'ta mekan ve bellek kişisel bir uzlaşmanın aracıyken, Faulkner'ın metinleri tarihsel ve toplumsal bir felaketin sahnesine dönüşür. Woolf'un anlatılarında ölüm kimi zaman içsel bir bilgelik halini alırken, Faulkner'da kaçınılmaz

bir çöküşün sessiz tesellisi olarak ortaya çıkar. Ölüm Woolf'ta anlatının sınırlarında belirir; Faulkner'da ise merkezde konumlanır. Her iki yazar için de ölüm, zaman ve belleğin akışını belirleyen bir eşik işlevi görür.

Sonuç: Farklı Topraklarda Aynı Soru

Virginia Woolf ve William Faulkner, modernist estetiğin zihin haritasını çıkaran, fakat bunu ayrı iklimlerde, farklı üsluplarla yapan iki yazardır. Woolf, zamanı duygusal dokunuşlarla işlerken; Faulkner zamanı bozulmuş bir düzlem olarak kurar. Woolf'ta çoklu anlatı öznelerin ortak dokusunu örerken, Faulkner'da çokluk ayrılığı ve parçalanmayı derinleştirir. Woolf için bellek kişisel uzlaşmanın aracıyken, Faulkner için bastırılmış travmaların yüküdür. Ölüm, Woolf'ta zamanla bütünleşik bir kabulleniş; Faulkner'da toplumsal bir felaketin kesin hükmüdür.

Her iki yazar da romanın sınırlarını zorlamış, anlatının biçimini değiştirerek özneyi merkeze almıştır. Woolf sezgisel dokuma ustalığıyla, Faulkner ise anlatıyı parçalayarak bu dönüşümü gerçekleştirmiştir. Ortak bir masaya hiç oturmadılar, belki birbirlerinden habersizdiler ama edebiyatın deviniminde farklı kollara ayrılarak zamanın, belleğin ve benliğin çağdaş temsilini biçimlendirdiler. Böylece modernizmin yankılarla örülü sessizliğinde, biri derin bir içe dönüşün çağrısına, diğeryse süregiden bir düşüşün feryadına kulak vererek aynı hakikatin farklı yüzlerini açığa çıkardılar.

Kaynakça

Faulkner, William. *As I Lay Dying*. Vintage Books, 1964.

Faulkner, William. *Light in August: The Corrected Text*. Vintage Books, 1990.

Faulkner, William. *The Sound and the Fury*. Random House, 1992.

Woolf, Virginia. *Mrs Dalloway*. Penguin Books, 1964.

Woolf, Virginia. *The Waves*. Oxford University Press, 1992.

Woolf, Virginia. *To the Lighthouse*. Harcourt Brace Jovanovich, 1981

Notlar

Bu çalışmadaki yoğun alt başlık kullanımı, Woolf ile Faulkner'ın parçalı ve kesintili anlatı yapısına gönderme olarak düşünülmüştür; biçimsel tercih, metnin inceleme nesnesinin yapısıyla bilinçli bir paralellik kurar.

I don't much like
either for the
a lecture upon
Club — a deplorable
unhappy an unhar-
are for Dorothy
d, or Virginia W
that Prelude a
of their time
Why can't I be
write?
I'm writers.
no & reviews &
Blunden an
And why has
could have the
Karam woman
nighted. If
eriously, a beti
overford need be

Virginia Woolf ile Karşılaşmalar

Bu bölüm, ilk kez Büyük Britanya Virginia Woolf Derneği tarafından hayata geçirilen bir fikirden doğdu: Woolf'la karşılaşmaların izini sürmek. Topluluk, okurların, araştırmacıların ve sanatçıların onunla kurduğu kişisel, entelektüel ve duygusal bağları görünür kılmayı amaçlıyordu.

Biz de bu geleneği Türkiye'de sürdürmek istedik. Woolf'un metinleriyle ilk karşılaşma anları, onun düşüncelerinin yaşamlarımızda bıraktığı izler, bazen bir cümlede, bazen bir sessizlikte yankılanan etkisi... Bu bölümde yer alan yazılar, Woolf'la kurulan bu özel temasların izini sürüyor.

Her karşılaşma bir keşif, her keşif bir dönüşüm.

This section was inspired by an initiative originally launched by the Virginia Woolf Society of Great Britain: tracing encounters with Woolf. The Society aimed to make visible the personal, intellectual, and emotional connections that readers, scholars, and artists have formed with her work.

We wanted to continue this tradition in Turkey. Moments of first contact with Woolf's texts, the traces her ideas have left in our lives, the resonance of her voice—sometimes in a sentence, sometimes in a silence... The writings in this section follow the path of these intimate encounters.

Each meeting is a discovery; each discovery, a transformation.

Savina Stevanato

My voyage into Woolf's universe began thirty years ago with the elegiac journey *To the Lighthouse* (1927). I was dazzled – much like one standing before a Monet, senses fully alert, forms shimmering and evanescent, yet rich, substantial, and full of promise. I remain fascinated by, and grateful for, the beauty Woolf creates and the awareness her corpus raises, expressed across a vast range of forms encompassing the social, artistic, and ethical spheres. Her literary, critical, and personal writings confront challenging forms of beauty, resonate with empathy, and reveal the many facets of humanness. They uphold the equal value of all differences and invite us to cross boundaries between the human, nonhuman, and aesthetic domains. In engaging with art, Woolf simultaneously helps us understand the contemporary condition of anthropogenic global crisis. Her experimental poetics, proto-ecofeminist perspective, and paradigm shift towards posthumanism reveal that her ethics and aesthetics are deeply grounded in a highly relational sensibility – one that connects to ideas of both ‘independence’ and ‘interdependence’.

In Woolf's poetics, *relationality* is a key concept and a major transversal feature, which she both thematizes in content and enacts through form. By ‘relational’ I refer to the capacity to unify, or recover unity, offering a remedy for the division, fragmentation, separation, and loss so intrinsic to her biography and to the modernist condition. Woolf responds to personal loss and to modernism's inherent fragmentariness and epistemological chaos by attempting to recompose fragments into aesthetic forms of totality – what she often calls “whole”/“wholeness” – where art and existence are conjoined. In her 1932 ‘A Letter to a Young Poet’, she urges the writer to let his “rhythmical sense wind itself in and out” among even the most disparate things in order “to find the relation between things [...] so that your poem is a whole, not a fragment”. And in May 1933, she writes in her *Diary* about the synthesis of her being: “only writing composes it [...] nothing makes a whole unless I am writing”. Her poetics of wholeness is grounded in principles like *rhythm* and *echo*, which serve as central agents of her relational aesthetics. Tellingly, in her 1940 *Diary*, Woolf remarks that the “disparition of an echo” signifies both artistic and existential failure, reinforcing the interdependence between writing and identity: “the writing ‘I’, has vanished. No audience. No echo. Thats [sic] part of one's death”. The breakdown of relational dynamics spells death on both a personal and collective scale, at a moment when the world, in 1940, stood poised on the threshold of the Second World War. As illustrated in *Three Guineas* (1938), war arises from a failure of relational awareness and a disregard for differential otherness. With the “disparition” of this relational sensibility – so vital to Woolf's aesthetics and ethics – everything collapses, for the conditions for art and freedom coincide.

Through this coincidence, Woolf challenges hegemonic, anthropocentric, and androcentric visions, while simultaneously shaping the thematic, formal, and generic dimensions of her writing. Her inclusive ethics of interrelationships is mirrored on the formal level. Her recognition of plurality and difference as essential, and her insistence on interdependence, model her unconventional feminism, ecopacifism, proto-posthumanism, and her beliefs about literary craftsmanship.

This coherence makes her entire body of work consonant. Her writings raise issues of mutual porousness, valuable diversity, and the illusion of separation. Thus, when asking in *A Room of One's Own* (1929), “Ought not education to bring out and fortify the differences rather than the similarities?”, she is also contemplating the “the unity of the mind” and imagining the “marriage of opposites”. These formulations suggest a dynamic of collaboration over conflict, further developed in *Three Guineas*. In this treatise, Woolf nurtures critical awareness of patriarchal war culture and exposes the gendered, taxonomic approach to nature, rooted in a will to possess. This mode of domination infects even Science, which, she writes “is a man, a father, and infected too”. Against such manifestations of aggressive control over both human and nonhuman worlds, Woolf offers a poetics of respect for all forms of otherness, articulated through proto-ecological attention to the environment and expressed via silence, empathy, and intimacy. From ‘Kew Gardens’ (1919), where the passers-by, flower-bed, and city form an organic whole, through *The Waves* (1931) and up to *Between the Acts* (1941), with their various testimonies to the metamorphic interdependence between humans and nature, Woolf consistently affirms a worldview rooted in ecosystemic awareness. In ‘On

Craftsmanship' (1937), she extends this ecosystemic vision to language itself. Words, like nature and human beings, resist dissection and limitation. They thrive on plurality and change: "they hate anything that stamps them with one meaning [...] for it is their nature to change". For Woolf, only variety and complexity ensure survival – for verbal, human and natural systems alike: "it is because of this complexity that they survive. [...] [but when] we refuse words their liberty. [when] We pin them down to one meaning, [...] when words are pinned down they fold their wings and die". This commitment to relational fluidity – resisting rigid labels and normative constraints – shapes both her aesthetics and her understanding of modern fiction's effort to represent life as a living, complex, fleeting organism: "an incessant shower of innumerable atoms [...] Life is not a series of gig lamps symmetrically arranged" ('Modern Fiction', 1925 [1919]). Taken as a whole, Woolf's macrotext attests to the power of her *relational remedy* in aesthetic, ethical, and existential terms.

Eventually, however, biography diverges from art. From the 1930s onward, Woolf increasingly thematizes failure – personal, aesthetic, and societal. Her skepticism takes metaphorical form in the loss of the echo and the fragmentation of surface form. She resigns herself to the "waters of annihilation" (*On Being Ill*, 1926). And yet, the echo remains – inscribed in her texts, still resonating, still available to us. Today, more than ever, we need to listen. As she foresaw in *Three Guineas*, "[i]t seems as if there were no progress in the human race, but only repetition". Once more, the "smashing [...] breaking and falling, crashing and destruction" of 'Mr Bennett and Mrs Brown' (1924) voice our precarious moment of incipient disaster. Among the cacophony of violent and dominant voices, let us turn to Woolf's: a voice that insists on interconnection as foundational to an empathic conception of humanness, expressed and sustained through enduring aesthetic means. Or, as I return – full circle – *To the Lighthouse* where this reflection began: "you' and 'I' and 'she' pass and vanish; nothing stays; all changes; but not words".

Türkçe Çevirisi

Woolfun evrenine yolculuğum otuz yıl önce, elegik bir anlatı olan *Deniz Feneri* (1927) ile başladı. Büyülenmişim — tıpkı bir Monet tablosunun karşısında duran biri gibi, duyularım tamamen uyanık, biçimler titreşen ve geçici ama aynı zamanda zengin, maddi ve umut doluydu. Woolfun yarattığı güzellikten ve eserlerinin sosyal, sanatsal ve etik alanları kapsayan geniş biçim yelpazesıyla ortaya koyduğu farkındalıktan hâlâ etkileniyor ve minnet duyuyorum. Edebi, eleştirel ve kişisel yazıları, zorlu güzellik biçimleriyle yüzleşir, empatiyle yankılanır ve insanlığın birçok yönünü ortaya çıkarır. Tüm farklılıkların eşit değerini savunur ve insan, insan olmayan ve estetik alanlar arasındaki sınırları aşmamız için bizi davet eder.

Sanatla etkileşim kurarken Woolf, aynı zamanda insan kaynaklı küresel krizlerin çağdaş durumunu anlamamıza yardımcı olur. Deneysel poetikası, proto-ekofeminist bakış açısı ve posthümanizme doğru paradigma kayması, etik ve estetik anlayışının son derece ilişkisel bir duyarlılığa dayandığını gösterir — hem "bağımsızlık" hem de "karşılıklı bağımlılık" fikirleriyle bağlantılı bir duyarlılık.

Woolfun poetikasında ilişkisel olma, hem içerikte temalaştırdığı hem de biçim yoluyla gerçekleştirdiği temel bir kavram ve önemli bir geçişli özelliktir. "İlişkisel" derken, birleştirme ya da birliği yeniden kazanma kapasitesini kastediyorum; bu, onun biyografisine ve modernist koşullara özgü bölünme, parçalanma, ayrılık ve kayıp için bir çare sunar. Woolf, kişisel kayıplara ve modernizmin doğasında bulunan parçalanmışlık ve bilgi kaosuna, parçaları estetik bir bütünlük biçimine — sıkça "bütün" ya da "bütünlük" diye adlandırdığı — dönüştürmeye çalışarak yanıt verir; burada sanat ve varoluş birleşir. 1932 tarihli 'Genç Bir Şaire Mektup'unda ('A Letter to a Young Poet'), yazarın "ritmik duyusunun en farklı şeyler arasında dolanmasına" izin vermesini öğütler; böylece "şiiirin bir bütün olur, bir parça değil." Ve Mayıs 1933'te günlüğüne benliğinin sentezinden söz eder: "yalnızca yazmak onu bir araya getirir [...] yazmadıkça hiçbir şey bütün olmaz." Onun bütünlük poetikası, ilişkisel estetiğinin temel öğeleri olan ritim ve yankı gibi ilkelere dayanır. Anlamli bir biçimde, 1940 tarihli günlüğünde Woolf, "bir yankının kayboluşunun" hem sanatsal hem de varoluşsal başarısızlığı simgelediğini belirtir ve yazı ile kimlik arasındaki karşılıklı bağımlılığı pekiştirir: "yazan 'ben' yok oldu. Seyirci yok. Yankı yok. Bu da insanın ölümünün bir parçası." İlişkisel dinamiklerin bozulması, hem kişisel hem de kolektif düzeyde ölümü getirir — 1940'ta dünya İkinci Dünya Savaşı'nın

eşiğindeyken. *Üç Gine*'de (1938) gösterildiği gibi, savaş ilişkisel farkındalığın eksikliğinden ve farklılığa duyulan saygının yokluğundan doğar. Woolfun estetik ve etik anlayışı için hayati olan bu ilişkisel duyarlılığın “kaybolmasıyla” her şey çöker; çünkü sanat ve özgürlük için gerekli koşullar örtüşür.

Bu örtüşme aracılığıyla Woolf, hegemonik, insan merkezli ve erkek merkezli görüşlere meydan okur; aynı zamanda yazısının tematik, biçimsel ve türsel boyutlarını şekillendirir. Karşılıklı ilişkiler etiği, biçimsel düzeyde de yansır. Çoğulluk ve farklılığı temel olarak kabul etmesi ve karşılıklı bağımlılıkta ısrar etmesi, onun alışılmadık feminizmini, ekobarişçiliğini, proto-posthümanizmini ve edebi zanaatkarlık konusundaki inançlarını biçimlendirir.

Bu tutarlılık, tüm eserlerini uyumlu kılar. Yazıları, karşılıklı geçirgenlik, değerli çeşitlilik ve ayrılık yanılması gibi meseleleri gündeme getirir. Bu nedenle, *Kendine Ait Bir Oda*'da (1929) “Eğitim benzerlikleri değil, farklılıkları ortaya çıkarmalı ve güçlendirmeli değil mi?” diye sorarken, aynı zamanda “zihnin birliği”ni düşünmekte ve “karşıtların evliliği”ni hayal etmektedir. Bu ifadeler, çatışma yerine işbirliği dinamiğini önerir ve *Üç Gine*'de daha da geliştirilir. Bu incelemede Woolf, ataerkil savaş kültürüne dair eleştirel farkındalık geliştirir ve doğaya yönelik cinsiyetli, sınıflandırıcı yaklaşımı — sahip olma arzusunun dayalı — açığa çıkarır. Bu tahakküm biçimi bilimi bile etkiler; çünkü, yazar, “bilim bir adamdır, bir babadır ve o da etkilenmiştir” der. Hem insan hem de insan olmayan dünyalar üzerindeki bu saldırgan kontrol biçimlerine karşı Woolf, tüm farklılık biçimlerine saygı poetikası sunar; bu, çevreye yönelik proto-ekolojik dikkatle ifade edilir ve sessizlik, empati ve yakınlık yoluyla dile getirilir. ‘Kew Gardens’den (1919), burada yoldan geçenler, çiçek tarhı ve şehir organik bir bütün oluşturur; *Dalgalar*'a (1931) ve *Perde Arası*'na (1941) kadar, insanlarla doğa arasındaki dönüşümsel karşılıklı bağımlılığa dair çeşitli tanıklıklarla Woolf, ekosistem farkındalığına dayalı bir dünya görüşünü tutarlı biçimde savunur. ‘Zanaatkarlık Üzerine’de (‘On Craftsmanship’) (1937), bu ekosistem vizyonunu dile de genişletir. Sözcükler, tıpkı doğa ve insanlar gibi, parçalanmaya ve sınırlanmaya direnir. Çoğulluk ve değişimle gelişirler: “onlara tek bir anlam yükleyen her şeyden nefret ederler [...] çünkü doğaları gereği değişirler.” Woolf'a göre, yalnızca çeşitlilik ve karmaşıklık hayatta kalmayı sağlar — hem sözcükler hem insanlar hem de doğal sistemler için: “karmaşıklık sayesinde hayatta kalırlar. [...] ama sözcüklere özgürlüklerini vermezsek, onları tek bir anlama sabitlesek, [...] sözcükler sabitlendiğinde kanatlarını kapatır ve ölürler.” Bu ilişkisel akışkanlığa bağlılık — katı etiketlere ve normatif sınırlamalara direniş — hem estetik anlayışını hem de modern kurmacanın yaşamı canlı, karmaşık, geçici bir organizma olarak temsil etme çabasını şekillendirir: “sayısız atomdan oluşan kesintisiz bir sağanak [...] Hayat simetrik şekilde dizilmiş gaz lambalarından oluşmaz” (‘Modern Kurmaca’ (‘Modern Fiction’), 1925 [1919]). Woolfun tüm metinleri bir bütün olarak ele alındığında, estetik, etik ve varoluşsal düzeyde ilişkisel bir çarenin gücüne tanıklık eder.

Sonunda, biyografi sanattan ayrılır. 1930'lerden itibaren Woolf, kişisel, estetik ve toplumsal başarısızlığı giderek daha fazla temalaştırır. Şüpheliği, yankının kaybı ve yüzey biçiminin parçalanması gibi metaforik biçimlerde ortaya çıkar. “Yok oluş sularına” teslim olur (‘Hasta Olmak Üzerine’ (‘On Being Ill’), 1926). Yine de yankı kalır — metinlerine kazınmış, hâlâ yankılanan, hâlâ bize ulaşabilen. Bugün, her zamankinden daha fazla, dinlememiz gerekiyor. *Üç Gine*'de öngördüğü gibi, “İnsan ırkında ilerleme yok gibi görünüyor, yalnızca tekrar.” Bir kez daha, ‘Bay Bennett ve Bayan Brown’deki (Mr Bennett and Mrs Brown’) (1924) “parçalanma [...] kırılma ve düşme, çarpma ve yıkım” sözleri, felaketin eşiğindeki kırılma anımızı dile getiriyor. Şiddetli ve baskın seslerin kakofonisi arasında, Woolfun sesine kulak verelim: insanlığın empatik bir anlayışına temel oluşturan, kalıcı estetik yollarla ifade edilen ve sürdürülen bir bağlantısallık anlayışında ısrar eden bir ses. Ve bu düşüncenin başladığı yere — *Deniz Feneri*'ne — geri dönerken: “sen” ve ‘ben’ ve ‘o’ geçer ve kaybolur; hiçbir şey kalmaz; her şey değişir; ama sözcükler değil.”

Selected Bibliography

Höegberg, Elsa. *Virginia Woolf and the Ethics of Intimacy*. London: Bloomsbury, 2020.

Hussey, Mark. *The Singing of the Real World*. Columbus: Ohio State UP, 1986.

Mao, Douglas. *Solid Objects*. Princeton: Princeton UP, 1998.

Spiropoulou, Angeliki. “‘In or about 1922’: Virginia Woolf, Katherine Mansfield, and Modern Fiction.” Ed. Jean-Michel Rabaté. *1922: Literature, Culture, Politics*. Cambridge: Cambridge UP, 2015. 74-90.

Woolf, Virginia. *The Waves*. London: Grafton, 1977.

—. *The Diary of Virginia Woolf*: Vol. 1: 1919-1919. Ed. Anne O. Bell. New York-London: Harcourt Brace Jovanovich, 1977.

—. *The Diary of Virginia Woolf*: Vol. 2: 1920-1924. Ed. Anne O. Bell. Harmondsworth: Penguin, 1981.

—. *The Diary of Virginia Woolf*: Vol. 3: 1925-1930. Ed. Anne O. Bell. New York-London: Harcourt Brace Jovanovich, 1980.

—. *The Diary of Virginia Woolf*: Vol. 4: 1931-1935. Ed. Anne O. Bell. New York-London: Harcourt Brace Jovanovich, 1982.

—. *The Diary of Virginia Woolf*: Vol. 5: 1936-1941. Ed. Anne O. Bell. New York-London: Harcourt Brace Jovanovich, 1984.

—. *The Complete Shorter Fiction*. Ed. Susan Dick. London: The Hogarth Press, 1985.

—. *To the Lighthouse*. London: Penguin, 1992.

—. *A Room of One's Own and Three Guineas*. Ed. Michèle Barrett. London: Penguin, 1993.

—. *Between the Acts*. London: Penguin, 2000.

—. “Sketch of the Past.” *Moments of Being*. Ed. Jeanne Schulkind. London: Pimlico, 2002. 78-160.

—. *Selected Essays*. Ed. David Bradshaw. Oxford: Oxford UP, 2008.

Woolf ile İlk Karşılaşmam

Aleyna Durmuş

Bu bir ilk izlenim yazısı olduğundan, yazdıklarımı geri dönüp düzeltmemeye çalışacağım—bu da biraz zor olacak gibi görünüyor. Şimdi bakınca, o zamanki dünya oldukça basit görünüyor. Gözlemediğim şeyler arasındaki belirsiz ve puslu bağı kelimelere dökebilir, sadece kendi beğenim ve zevkim için sayfalarca anlatabilirdim.

Oldukça bulanık bir ruh halindeydim. Üniversite hayatına geçiş süreciydi, bu yüzden geriye dönüp baktığımda *Mrs. Dalloway*'i okumaktan neden bu kadar keyif aldığımı ve sonraki yıllarda Woolf'un kurmaca ve kurmaca dışı eserlerini neden okumaya devam ettiğimi anlayabiliyorum. Öyle sıkı bir okuyucu değildim ama bu, kendimi yakın hissettiğim bir dünyaydı—bakış açısının kaydığı, herkesin ve her şeyin, sanki her an, gerçekliğe katıldığı bir dünya. O genişletilmiş perspektif, o dönemdeki varoluşsal umutsuzluğumu hafifletiyor, kendimi daha az yalnız hissettiriyordu. Woolf ile olan karşılaşmamın ardından geçen yıllarda, yazı yazma çabalarım devam ederken, destek ihtiyacıyla, gerçeklik fazla katı ve yüzleştirici geldiğinde sığınacak bir yer olarak yazılarına daha da bağlandığımı hissettim.

Böylece, önce tek başına parlayan bir Kuzey Yıldızı iken, zamanla etrafında birçok yazarın, düşünürün ve tarihe iz bırakmış ismin bir araya geldiği bir takımyıldızına dönüştü. İçe dönük bir insanın gözleriyle, dünyaya adapte olmaya çalışan ergenlik çağındaki halim kendini temsil edilmiş ve onaylanmış hissetmişti. Woolf, başkalarında gözlemediklerimi kelimelere dökme isteğimi besledi; herkesin ve her şeyin etrafında, dikkatle açığa çıkan o büyülü, olağanüstü ve aynı zamanda sıradan tozu görünür kıldı. Eserlerini okumak hâlâ bana o mistik ve doğaüstü dünyadan bir parça sunuyor—insan nefesinin evrenin ritmiyle, o tek ve gerçek nabızla daha uyumlu olduğu anları.

Woolf ile aramızdaki yakınlığın ve bağlantının en çok derinleştiği an, *Dalgalar*'ı ilk kez üniversite birinci sınıfta okumam ve yıllar sonra yüksek lisansım sırasında ona yeniden dönmemle oldu. Bu deneyimi kelimelere dökmem pek mümkün değil—çünkü hep "sonradan daha iyi nasıl ifade edebilirdim diye düşüneceklerim" yığını içinde kayboluyor—ve bu mükemmel şekilde tarif etme çabası, fikrimce kitabın kendisini bütünüyle özetliyor. Kendimi altı farklı karakterde ve Percival'da—bütünden kopmuş ama insanın her nasılsa hep dışında bir yere yansıtılmış hâlde bulduğu o kayıp parçada, deneyimledim.

Hepsini anladığımı söyleyemem—belki bu da sorgulanabilir ama zaten hayatı da tam olarak anladığım söylenemez. Fakat biliyorum ki elim o kitaba uzandığında, tamamen farklı kişilikler arasında dağılmış olmanın verdiği teselli beni rahatlatacak. Onların ağzından insan deneyiminin yalnızlığını dile getireceğim. Louis gibi üzerime tam oturmayan kazağımı çekeştireceğim ve her şeyin sonunda Bernard gibi ölüme meydan okuyacağım. Woolf'un kelimelerine işlediği duyguların karmaşıklığına ve açtığı bu geniş alana minnettarım. Bu açıdan, sisler ve gölgeler arasından, dağların ve dorukların üzerine sözcüklerden bir kılıç savurup, acıya ve güzelliğe eşit bir hayranlıkla bakan bir büyücü gibi.

My First Encounter with Woolf

As this is an entry of first impressions, I will try not to go back and edit what I have written —and that will be hard. Back then—about ten years ago—the world seemed simple. I could write about the vague and hazy connections between things into words and talk about them for pages on end, merely for my liking and taste only.

I was in a very blurred state, in a state of transition to the beginning of university life, so, looking back, that may be the reason why I enjoyed reading *Mrs. Dalloway* and continued reading Woolf's works of fiction and nonfiction over the following years. I was not an avid reader, but this was a world I could relate to in its kaleidoscopic focus and the way everyone and everything seemed to participate in reality, in a ceaseless flow. The expanded view of Woolf's frame eased my existential despair at the time and made me feel less alone. In the following years of my encounter with her works, as my writing endeavors went on, I felt myself especially drawn to her writing in need of support, seeking a refuge when reality felt too solid and confronting.

Thus, she became a north star in what now seems a constellation with many writers, thinkers, historical figures alongside her. Through the world seen through the eyes of an introvert, my teenage self felt represented and affirmed. She fueled my will to express what I saw in myself and others in words, unveiling the magical and exceptionally ordinary dust that surrounded everyone and everything through intensive attention and focus. My experience of reading her work still offers me that slice of the ethereal and the supernatural where the human breath feels more in sync with the rhythm of the universe's, the one true pulse.

The bloom of our affinity and kinship was when I read *The Waves* for the first time in my first year of university and revisiting it again for my Master's in my graduate years. I am not able to put into words much of this experience as they are elusive and always in that pile of "to think later how I could have said better", and attempting to define it perfectly encapsulates the book itself in my opinion. I experienced myself in six different people and Percival, that lost part of wholeness that one always somehow ends up finding projected outside.

I cannot say I understand it all, —maybe that is controversial, and I do not fully understand life either but I know when I reach for that book, the comfort of being scattered among utterly different personalities will soothe me, in their mouths, I will speak of the loneliness of human experience, tug at my ill-fitted sweatshirt like Louis would and challenge death as Bernard does at the end of it all. I am grateful for the mix of emotions she infuses, and the space she extends, much like a magician would against the veils and mists and mountains and peaks, exalted with her sword of words drawn high up, and with eyes full of wonder at pain and beauty alike.

Çeviri

Bu bölüm, kelimelerin sınırları aşan yolculuğuna tanıklık ediyor. Virginia Woolfun içsel dünyalara açılan cümleleri, Bloomsbury Grubu'nun entelektüel kıvılcımları ve modernist edebiyatın biçimsel cesareti, farklı dillerde yeniden hayat bulurken, biz de bu dönüşümün izini sürüyoruz. Amacımız yalnızca metinleri bir dilden diğerine aktarmak değil; aynı zamanda düşünce biçimlerini, estetik duyarlılıkları ve kültürel bağlamları da beraberinde taşımak.

Bu sayfalarda, Woolf ve çağdaşlarının eserlerinin Türkçeye kazandırılma süreçlerine dair değerlendirmelere; Virginia Woolf ve Bloomsbury Grubu üyelerinin yazdıklarının Anadolu kültürlerinin dillerine yapılan çevirilerine yer veriyoruz. Aynı zamanda Türkçede bu temalar etrafında üretilmiş yazıların ve yaratıcı çalışmaların başka dillere yapılan çevirilerini de inceliyoruz. Her çeviri, bir yeniden okuma, bir yeniden yazma ve bir yeniden düşünme biçimi olarak karşımıza çıkıyor. Bu bölüm, çeviriyi bir diyalog alanı olarak görenlere açık bir davettir.

This section bears witness to the journey of words as they transcend borders.

Virginia Woolf's sentences, which open doors to inner worlds; the intellectual sparks of the Bloomsbury Group; and the formal boldness of modernist literature all find renewed life in different languages—and we follow the traces of this transformation. Our aim is not merely to transfer texts from one language to another, but to carry with them modes of thought, aesthetic sensibilities, and cultural contexts.

In these pages, we offer reflections on the process of translating the works of Woolf and her contemporaries into Turkish, as well as on the translations of writings by Virginia Woolf and members of the Bloomsbury Group into the languages of Anatolian cultures. We also examine how texts and creative works produced in Turkish—centered around these themes—have been translated into other languages. Each translation emerges as a form of rereading, rewriting, and rethinking. This section is an open invitation to those who view translation as a space of dialogue.

Çevirmenin Notu

Bu metin, Roger Fry tarafından Cambridge Üniversitesi'nde eğitim gördüğü yıllarda, 6 Aralık 1888 tarihinde, Cambridge Apostles olarak bilinen grupta okunmuştur. Yazının orijinal başlığı "Shall We Wear Tophats?" şeklindedir. Metnin orijinali, Cambridge Üniversitesi King's College arşivinde yer alan "The Papers of Roger Fry" başlıklı özel koleksiyonda bulunmaktadır. Çevirmenin 2020-2021 yılları arasında Cambridge Üniversitesi'nde yaptığı arşiv araştırması esnasında metnin orijinaline ulaşılmıştır.

Fry, bu metninde Viktorya dönemi İngiltere'sinin sınıfsal göstergesi haline gelmiş olan silindir şapkayı, bireyin düşünsel özgürlüğüyle çelişen bir sembol olarak ele alır. Metin, genç bir entelektüelin, toplumun dayattığı görsel ve davranışsal kodlara karşı geliştirdiği eleştirel tavrı yansıtırken, aynı zamanda Fry'ın ileride sanat ve estetik üzerine geliştireceği düşünsel temellerin izlerini de taşır.

Keyifli okumalar dilerim.

Demet Karabulut Dede

Silindir Şapka Takmalı Mıyız?^[1]

Roger Fry

Silindir şapka dediğimde, yalnızca birçok yüksek medeni adamın başında ustalıkla dengede tutmaktan büyük haz aldığı, siyah pelüşle kaplı o içi boş nesneyi kastetmediğimi bilmenizi isterim. Aynı zamanda, yalnızca başı değil, tüm benliği örten o manevi silindir şapkayı da tahayyül ediyorum; ki onun sayesinde, sevenlerinin inancına göre, birey felsefenin aşırı sertliğinden ve dinî coşkunun gevşetici hararetinden korunur — geleneklerin dengeli ve mutedil ikliminde güvende kalır. Alaycılar ise der ki, bu şapka insanı doğanın melteminden ve şefkatin güneşinden de korur — ne var ki, alaycılar genellikle şiirsel bir dile meyleder ve bu yüzden söyledikleri ihtiyatla ele alınmalıdır.

Maddi bir silindir şapka takıp takmama meselesini ele alacak olsaydım, bu, bir zamanlar İsa tarafından cevaplanmış büyük bir dogmatik soruyu yanıtlamak gibi olurdu. Beden etten kemikten, ruh giysiden daha mı değerlidir?

Toplum, bu soruya tereddütsüz 'hayır' cevabını verir. Ve böylesine aşırı bir varsayıma karşı bir tür protesto olarak Hristiyan kilisesini bir ölçüt olarak ortaya koyar; başpiskoposuna yılda 15.000 sterlin ödeyerek bu konuda hiçbir şüphe bırakmaz. Öyleyse, ey kardeşlerim, Mesih'in aşırı ruhani coşkusu veya Hristiyan toplumunun çıkarıcı eğilimini bir kenara bırakarak, bu soruyu tüm tarafsızlığımız ve havarilere özgü bir sükûnetle yanıtlamaya çalışalım.

Hangisinin diğerinden daha üstün olduğunu söylemekte zorlanıyorum; beden mi et mi? Et potansiyel olarak bedendir ve gerçek Hegelci senteze ulaşan aydın bir yamyama göre, beden de potansiyel olarak ettir. Gelin, konumuzla daha uygun olan ikinci soruya geçelim. Ruh, giysiden daha mı değerlidir?

Profesör Teufelsdröckh^[2] dışında, bu soruya olumsuz yanıt veren bir filozof tanımıyorum — ve onun bu konudaki yaklaşımı da öylesine değişken ve paradoksal ki, okuyucunun zihninde kesin bir iz bırakmaz. Bu da kolayca açıklanabilir; zira insanlığın büyük çoğunluğu, giysinin üstünlüğü doktrinini öylesine kolay benimser ki, filozofun bunu savunmasına gerek bile kalmaz. Burada 'giysi'den kastım, yalnızca beden ısınısını dengede tutmak için gerekli olan şey değil; toplumun, yalnızca keyfi bir arzuyla, bireylerine dayattığı her şeydir.

Giysi olarak adlandırdığım bu şeyi bir hikayeye örnekleme isterim. Bir grup gezgin Nil Nehri'nde teknede ilerlerken üzerinde küçük bir önlükten başka kıyafet olmadan nehrin kıyısında çamaşır yıkayan bir kadın görür. Kadın bir Müslümandır ve bir erkeğin ağzını görmesi onun için korkunç bir durumdur. Bu yüzden önlüğü kaldırıp ağzını örtmeye çalışır; çünkü ona göre örtülmesi gereken en mühim yer orasıdır. Sanırım beyin sinir merkezleri öyle eğitilmiştir ki, bir elimizin örtülü diğerinin açık kalması karşısında yüzümüz içgüdüsel olarak kızarır.

Doğayı seyrederken, Huxley'in de dediği gibi, zihinsel yapımıza mükemmel biçimde uyum sağlayan ama ahlaki doğamıza çoğu zaman itici gelen bir sistem görürüz. Fakat toplumun geleneklerini seyrederken, ben böyle bir zihinsel uyum bulamıyorum.

Neden bir grup insan, içlerinden hiçbirinin tek başına davranmayacağı şekilde davranır ve her bir bireyi doğal hareket çizgisinden uzaklaştırır?

Neden bir araya geldiklerinde, aslında hoşlanmadıkları, tamamen gereksiz ve anlamsız gördükleri amaçsız şeyleri yapmaya razı olurlar?

Ve dahası, içlerinden biri davranışını akılcı bir temele oturtmaya çalıştığında, neden hep birlikte onu cezalandırmak için birleşirler?

Bu konular bana öylesine dehşet veriyor ki, herhangi bir çözüm bulabilmek için olağan düşünce yolumdan sapıyorum. Ne iyi ne de kötü, sadece irrasyonel—kanunsuz ve kaprisli—bir şeytanın var olduğuna ve bu garip şeytanın toplumların oluşmaya başladığı ilk zamanlardan bu yana istediği gibi hareket edip insanları en sapkın davranışlara sevk ettiği düşüncesine kapılmaya engel olamıyorum. Her nesil, atalarının ne kadar düzensiz bir yol izlediğini görür ve her biri kendi yaptıklarının ciddiyetine inanır. Bir hanımefendi, 40 yıl önceki kabarık etek modasına kahkahalarla gülebilen bugünün keşmekeşine aynı tepkiyi vermez; ama bugünün tarlatanları^[a]—işte onlar öyle hafife alınamaz, hele ruhla kıyaslanamaz bile.

Bazen bu şeytan insanları akla uygun şeyler yapmaya yönlendirir, bazense tam tersine—ama onun için hepsi birdir, o akla karşı değildir, ona karşı büsbütün ilgisizdir. İtirazlara verdiği tek cevap ise *öyle istiyorum*'dur.

Geçenlerde Oxford'daki, Magdalen College'dan bir lisans öğrencisine hem akli hem zevki tarafından kınanan şeyleri neden yaptığını ve neden bu konuda aklın ve zevkin gereklerini yerine getiren herkesten nefret ettiğini sorduğumda bana verdiği muazzam cevap şuydu: Çünkü elbette *öyle yapmalı*. Bu *yapmalı* sözünü öyle vurgulu söyledi ki en azından onun için başka bir yol kalmamış olduğuna ikna oldum. İşte şeytanın emirleri bu kadar güçlü ve karşı konulmaz. Her ne kadar bu konuda başat rolü oynasa da şeytan yalnızca giyim kuşam meselesiyle sınırlı değildir, din ve ahlak konularında da aynı hükmü sürer. Prometheus, İsa ve Sokrates'in insanları ondan kurtarmaya çalışmasının ne faydası var ki: büyük mantıksızlığın mantıkla yanıtlanması gerekmez mi?

Mesih, Ferisiliği^[a] yok edebilir ama onun yerini almak üzere Hristiyanlık yükselir. Ona karşı girişilen tüm isyanların başarısız olduğunu düşündüğümde, bazen kaderimize razı olmamız ve bir tanrı olarak hak ettiği biçimde ona tapmamız gerektiğini düşünüyorum. Ve sonra onun en belirgin sureti olarak silindir şapkanın önünde yere kapanıp ona şöyle sesleniyorum:

Ey tarifsiz ve gizemli silindir şapka, seni destekleyen ve sana daima hayranlıkla bakan toplumun alamet-i farikası. Bütün düşüncelerden daha fazlasını yapan, boyumuza boy katan şapka. Sen ki o küçük dairenin içinde Gladstone'ın^[b] imparatorluklar sarsan beynini ve Browning'in^[c] şiirsel ruhunu barındırırsın. Tanrı her şeyi sınırlamıştır, ancak insanın dinginlenemez zihnine sınırlar koyabilecek olan yalnızca sensin. Sen bilirsin ki geçmiş zamanlarda insanlar dökümlü sarıklarla gösterişli bir şekilde

eğlenir, değişen renklerin parıltısına ve mücevherlerin ışıltısına sevinirlerdi. Rüzgârlı Floransa'da insanların başlarını ve boyunlarını Boschetto'nun^[1] yumuşak kucaklayışından nasıl koruduklarını ve sayısız şekilde senin yüce kanununa karşı nasıl günah işlediklerini sen bilirsin. Bütün bunlara göz yumdun, çünkü sonunda mücadele eden ve isyankâr bir kuşağa, senin sarsılmaz katılığıının dayanılmaz ağırlığını acımasızca dayatacağını biliyordun.

Günahlarımın cezası olarak haklı bir şekilde zaferle üzerimde hüküm sürüyorsun. Sana yalvarıyorum; bu alçak hizmetkarının ve ayaklığının dualarına kulak ver. Ve eğer mümkünse, merhametinle bana bireyselliğimden bir kalıntı, bir nefeslik hava bağışla ki, içgörünün altında tamamen boğulmayayım. Ya da en azından, tamamen kararını verip beni artık görünmez kılmadan önce bana kısa bir dinlenme aralığı lütfetmeni diliyorum.

Şimdiye kadar geleneklerle ilgili eylemimizin ne olması gerektiği sorusunu yanıtsız bıraktım—üzerimize hayat kadar derin ve ayaz kadar ağır bir yük gibi çöken alışkanlıklara ne ölçüde direnmeliyiz. Sıra soruyu cevaplamaya gelince ne yazık ki başarısız oluyorum. Belki de böylesi daha iyidir, çünkü kardeşlerimizin bizden daha çok sözü olacaktır.

Yine de bir şeyler söylemek gerekirse, karşı çıktığımız bir geleneği başkasıyla değiştirerek değil, geleneksel olanı akılcı bir zihinle değiştirerek direnmeliyiz.

^[1] Çevirmen: Dr. Demet Karabulut Dede – İstanbul Bilgi Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü.

^[2] Thomas Carlyle'in 1831'de yayımlanan *Sartor Resartus: The Life and Opinions of Herr Teufelsdröckh* eserindeki kurgusal karakter. Eser, kıyafetin kültür ve toplumdaki yeri ve kimliği, ahlaki ve toplumsal yapıları nasıl etkilediği üzerine felsefi bir çalışmadır.

^[3] 19. Yüzyılda kadınların elbiselerinin daha kabarık görünmesi için eteklerin altına giyilen giysi.

^[4] İngilizcesi *Pharisaism*. 'Pharisees' olarak adlandırılan kesimin pratik ve prensipleri. Aynı zamanda gerçek dindarlıktan yoksun katı, yüzeysel dini kurallara bağlı olmak anlamına gelmektedir. Daha fazlası için <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pharisaism>

^[5] William Ewart Gladstone (1809-1898), birçok dönem Birleşik Krallık Başbakanı olarak görev yapmış liberal politikacı.

^[6] Robert Browning (1812-1889) ve Elizabeth Barrett Browning (1806-1861) 19. Yüzyıl İngiliz şairleridir. Roger Fry'ın burada hangi Browning'i kastettiği net değildir.

^[7] Boschetto, Villa Strozzi olarak da bilinen ve geçmişi 16. yüzyıla dayanan Floransa'daki tarihi bir parktır.

as I don't much
en either for the
a lecture upon
Club — a depl
upped an unhar
are for Dorothy
d, or Virginia W
that Prelude a
als of their time
Why can't I be
write?

I'm writers.
ns & reviews &
Blunden an
And why doe
caulay here the
Harum woman
nignted. W-
riously, a behi
erford need be

Seminer Raporlari

Woolf Seminerleri'nin İki Yılı

Hazırlayan: Demet Karabulut Dede (Seminer Koordinatörü)

Türkiye Virginia Woolf Topluluğu'nun düzenlediği Woolf Seminerleri, son iki yılda edebiyat, felsefe, sanat ve siyaset alanlarını bir araya getiren dinamik ve kapsayıcı bir entelektüel alan yarattı. Farklı disiplinlerden ve kültürel arka planlardan gelen akademisyenler, yazarlar ve sanatçılar, Virginia Woolf'un edebi mirasını derinlemesine tartışmakla kalmadı; aynı zamanda onun eserlerini daha geniş felsefi, politik ve estetik bağlamlara yerleştirdiler. Bu iki yıllık yolculuk, zaman, kimlik, etik, tarih ve biçim gibi Woolf'un temel meselelerine dair zengin bir düşünsel dokuyu ortaya koyuyor.

Birinci Yıl: Zamanın Akışkanlığı, Tarih ve Kimlik Üzerine Temeller

İlk yıl, Woolf'un edebi ve felsefi meselelerine dair derinlikli bir keşfin temellerini attı. Lee Okan'ın *Orlando* ve Henri Bergson'un süre felsefesi üzerine yaptığı açılış sunumu, seminerlerin ana temalarından biri olan zamanın akışkanlığına odaklandı. Ardından Hande Koçak, Woolf'un ruhsal dünyasını ve bipolar bozukluğunun yaratıcılığı üzerindeki etkilerini biyografik bir yaklaşımla ele aldı; bu sunum, yaratıcılık ile psikolojik mücadele arasındaki ilişkiyi gündeme taşıdı.

Anne Besnault, Woolf'un tarih yazımıyla kurduğu ilişkiyi ele alarak onun metinsellik ve tarihin okunabilirliği üzerine düşüncelerini ortaya koydu. Antoine Perret, Woolf'un giyim tarzı üzerinden onun kamusal imajı ve edebi temsilleri arasındaki ilişkiyi inceledi. Delia Ungureanu, Woolf'un zaman ve benlik anlayışını sinema ve sürrealizm bağlamında ele alarak bir düş-gerçekçilik (oneiric realism) kavramını tanıttı.

Christos Hadjiyiannis, modernizm ile liberal demokrasi arasındaki ilişkiyi sorgularken, Emily Kopley, *Orlando* karakterini Lady Mary Wortley Montagu üzerinden okuyarak kadın edebiyatının tarihsel dönüşümünü vurguladı. Fatmagül Berktay, 19. yüzyıl İngiliz popüler kültüründe kadın temsillerini eleştirerek Woolf'un feminist yazınının arka planını çizdi. Yılın sonunda Savina Stevanato, Woolf'un yazınında etik ve iyileştirici (remedial) estetik arasındaki gerilimi felsefi bir düzlemde tartıştı.

İkinci Yıl: Küresel, Etik ve Müzikal Woolf'a Doğru Genişleyen Ufuklar

İkinci yıl, ilk yılın temelleri üzerine inşa edilirken Woolf çalışmalarını küresel ve disiplinlerarası bir düzleme taşıdı. Verita Sriratana, Güneydoğu Asya sinemasında Woolf'un yazınına "necropolitik kıyamet" kavramı üzerinden okudu. Filipin ve Tayland sinemasındaki queer dışlanma ve ataerkil şiddet temaları, Woolf'un baskı altındaki gerçekleri açığa çıkaran yazın tarzıyla ilişkilendirildi. Bu sunum, Woolf çalışmalarında transkültürel bir açılımın habercisi oldu.

Maria DiBattista, Woolf'un "yeni biyografi" anlayışını ele alarak onun kısa ve yoğun portreleriyle kişiliğin içsel derinliğini nasıl yakaladığını gösterdi. Vara Neverow, Woolf'un fahişelik ve ekonomik etik üzerine düşüncelerini tartıştı; özellikle *Three Guineas*'ta orta sınıf kadınlara yönelik uyarıları ve "yoksulluk, iffet, alaycılık ve sahte sadakatlerden özgürlük" çağrısı, Woolf'un ahlaki direniş anlayışını ortaya koydu.

Ocak ayında düzenlenen Virginia Woolf Doğum Günü Paneli, Woolf'un Türk edebiyatı ve müzikle ilişkisini ele aldı. Irmak Zileli, Woolf'un yaratıcı yazarlık üzerindeki etkisini paylaşıırken; Prof. Dr. Zeynep Uysal ve Doç. Dr. Zeynep Bilge, Woolf'un Türk edebiyatı ve müzikle kurduğu bağları tartıştılar. Bu etkinlik, Woolf'un kültürlerarası etkisini gözler önüne serdi.

Nilüfer Kuyaş, Woolfun “varlık anları” kavramı üzerinden onun mistik ve müzikal yönlerini ele aldı. Müge İplikçi, Woolfla olan kişisel edebi yolculuğunu anlatarak *Mrs Dalloway* ve *Yeni Elbise* öyküsü üzerinden Woolfun doğrusal olmayan anlatı biçimiyle nasıl bir pusula sunduğunu aktardı. Yılın sonunda Christine Froula, Woolfun babası Leslie Stephen’i kadınlarla olan ilişkileri üzerinden değerlendirerek Woolfun eleştirel miras dönüşümünü ortaya koydu.

Analitik Değerlendirme: Temalar ve Yönelimler

İki yıl boyunca öne çıkan bazı temel temalar şunlardır:

- Zaman ve Akışkanlık: Bergson’dan sinemaya uzanan çizgide Woolfun doğrusal zaman anlayışına karşı duruşu sürekli gündemdeydi.
- Toplumsal Cinsiyet ve Kimlik: Biyografik okumalar, tarihsel eleştiriler ve sinematik paralellikler aracılığıyla Woolfun cinsiyet normlarına karşı duruşu derinleştirildi.
- Etik ve Estetik: Woolfun yazını hem etik bir duruş hem de biçimsel yenilik olarak ele alındı; içerik ile biçim arasındaki gerilim tartışıldı.
- Küresel Woolf: Güneydoğu Asya sineması ve Türk edebiyatı gibi bağlamlar, Woolfun evrensel etkisini ortaya koydu.
- Disiplinlerarası Yaklaşımlar: Tarih, felsefe, moda, müzik, sinema ve siyaset gibi alanlar Woolfun çok yönlü mirasını yansıttı.

Sonuç: Üçüncü Yıla Doğru

Woolf Seminerleri, modernist çalışmalar için çok yönlü bir platforma dönüştü. Woolfun mirasını onurlandırırken onun sınırlarını da zorlayan bu seminerler, eleştirel diyalogu, yaratıcı keşfi ve akademik topluluğu teşvik etmeye devam ediyor. Türkiye Virginia Woolf Topluluğu olarak, bu düşünsel yolculuğu sürdürecektir yeni sesleri ve katkıları heyecanla bekliyoruz.

Two Years of Woolf Seminars: A Report

Over the past two years, the Virginia Woolf Society of Turkey has cultivated a dynamic and inclusive intellectual space through its Woolf Seminars, bringing together scholars, writers, and artists from diverse disciplines and cultural backgrounds. These seminars have not only deepened our understanding of Virginia Woolf’s literary legacy but also positioned her work within broader philosophical, political, and artistic frameworks. What emerges from this two-year journey is a rich tapestry of inquiry—one that reflects Woolf’s own multifaceted engagement with time, identity, ethics, history, and aesthetics.

Year One: Foundations of Fluidity, History, and Identity

The inaugural year of the Woolf Seminars laid the groundwork for a nuanced exploration of Woolf’s literary and philosophical concerns. Lee Okan’s opening talk on *Orlando* and Henri Bergson’s philosophy of duration introduced the theme of temporal fluidity, a motif that would recur throughout the series. This was followed by Hande Koçak’s biographical reading of Woolf’s mental health, which foregrounded the intersections of creativity and psychological struggle.

Anne Besnault’s lecture on Woolf’s historiographical methods marked a shift toward literary history and textuality, while Antoine Perret’s exploration of Woolf’s fashion paradoxes revealed how personal style and public

personaintersect in Woolf's work. The year also saw a transmedial expansion with Delia Ungureanu's analysis of surrealist aesthetics in Woolf and world cinema, introducing the concept of oneiric realism.

Political and ideological dimensions came to the fore in Christos Hadjiyiannis's talk on modernism and liberalism, while Emily Kopley's reading of *Orlando* through Lady Mary Wortley Montagu offered a gendered literary genealogy. Fatmagül Berktaş's critique of 19th-century representations of women in British popular culture provided a historical backdrop for Woolf's feminist interventions, and Savina Stevanato closed the year with a philosophical reflection on Woolf's ethical and remedial aesthetics.

Year Two: Expanding Horizons—Global, Ethical, and Musical Woolf

The second year of seminars built upon these foundations while expanding the scope of inquiry. Verita Sriratana's transnational analysis of Southeast Asian cinema introduced the concept of necropolitical apocalypse, linking Woolf's speculative writing to contemporary cinematic critiques of gendered violence and queer disinheritance. This marked a significant global turn in Woolf scholarship.

Maria DiBattista revisited Woolf's biographical practice, emphasizing her role in shaping the "new biography" and her commitment to portraying the inner life. Vara Neverow's lecture on prostitution and economic ethics in Woolf's work deepened the conversation on gender, labor, and moral resistance, especially through *Three Guineas*.

The Virginia Woolf Birthday Panel brought together Turkish scholars and writers—Irmak Zileli, Prof. Dr. Zeynep Uysal, and Assoc. Prof. Dr. Zeynep Bilge—to discuss Woolf's influence on Turkish literature, creative writing, and music, highlighting Woolf's cross-cultural resonance. This was echoed in Nilüfer Kuyaş's poetic reflection on Woolf's musical and mystical dimensions, rooted in her concept of "moments of being."

Müge İplikçi offered a deeply personal account of her evolving relationship with Woolf's work, illustrating how Woolf's nonlinear narrative style can serve as a literary compass. Finally, Christine Froula's examination of Leslie Stephen's legacy and Woolf's critical transformation of paternal influence brought the series full circle, returning to questions of intellectual inheritance and feminist critique.

Analytical Reflections: Themes and Trajectories

Across both years, several key themes have emerged:

- **Time and Temporality:** From Bergson's duration to cinematic representations of time, Woolf's challenge to linear temporality remains central.
- **Gender and Identity:** Whether through biographical readings, historical critiques, or cinematic parallels, Woolf's interrogation of gender norms continues to inspire.
- **Ethics and Aesthetics:** Woolf's writing is repeatedly framed as both ethically charged and aesthetically innovative, with tensions between form and content.
- **Global and Transcultural Woolf:** The inclusion of Southeast Asian cinema and Turkish literary voices signals a growing interest in Woolf's global relevance.
- **Interdisciplinary Engagements:** The seminars have embraced history, philosophy, fashion, music, cinema, and politics, reflecting Woolf's own interdisciplinary spirit.

Toward a Third Year of Inquiry

The Woolf Seminars have evolved into a multifaceted platform for modernist studies, one that honors Woolf's legacy while pushing its boundaries. As we look ahead to a third year, the Virginia Woolf Society of Turkey remains committed to fostering critical dialogue, creative exploration, and scholarly community. Woolf's work continues to speak to our times—through crises, transformations, and moments of being.

Rapor: Başka Bir Modernlik: Türk Edebiyatında Modernizmin Serüveni

Hazırlayan: Bengü Vahapoğlu (Etkinlik Koordinatörü)

Türkiye Virginia Woolf Topluluğu'nun 2024 yılı Mart ayında başlattığı ve 2025 yılı Nisan ayına dek uzanan “Başka Bir Modernlik: Türk Edebiyatında Modernizmin Serüveni” başlıklı konuşma dizisi, Türk edebiyatındaki modernist yönelimleri, yerel bağlamda biçimlenen modernlik algılarını ve bu alandaki Batı etkilerini çok katmanlı biçimde tartışmaya açmayı amaçladı. **D**izinin çıkış noktası, modernizmin yalnızca Batı'da tekil bir deneyim olmadığını, aksine farklı coğrafyalarda değişken biçimlerde alımlandığını ve dönüştüğünü savunan güncel kuramsal yaklaşımlardı. Bu çerçevede konuşma dizisi, Virginia Woolfun modernist edebiyattaki kurucu rolünü merkeze alarak, Türkçe edebiyatta modernizmin izlerini hem edebi hem düşünsel hem de çeviri ve yayıncılık pratikleri bağlamında izlemeye yöneldi.

Dizinin ilk konuşmasında **Doç. Dr. Zeynep Uysal**, Virginia Woolfun “Aşağı yukarı Aralık 1910'da insan doğası değişti” ifadesiyle somutlaştırdığı dönüşüm anını, Batı'daki modernist kırılmalarla birlikte Osmanlı-Türk edebiyatındaki değişimler üzerinden yeniden düşündü. Woolfun biçimsel ve tematik mirasının Tanpınar, Adalet Ağaoğlu, Leylâ Erbil ve Nezihe Meriç gibi yazarların eserlerindeki izdüşümlerini tartışan Uysal, Türkçe edebiyatta Woolf etkisine dair bir çerçeve sundu. Uysal, konuşmasında özellikle modernist yazar kadınlar damarına odaklanırken iç gerçekliğe yönelen modernist romanının zemininin Halid Ziya ile atıldığını hatırlattı. Halid Ziya, Woolf ile tanışsaydı Türkçe romanın seyri nasıl değişirdi üzerine spekülasyon üretmek de etkinlik içerisinde hem moderasyon için, hem dinleyiciler için aydınlatıcı bir düşünme pratiği sağladı. Uysal, konuşmasında Woolfu, çağdaşı modernistlerden ayıran nitelikleri de tartıştı.

Nisan 2024 konuğu Prof. **Dr. Murat Belge**, Batı'daki modernist üretim ile Türkiye'deki yansımaları arasında karşılaştırmalı bir okuma önerdi. Belge'nin vurguladığı karşılaştırmalı yaklaşım, modernizmin yerelleşme biçimlerine dair tartışmalar açısından dizinin kavramsal zeminini güçlendirdi. Ahmet Midhat Efendi, Halid Ziya, Tefik Fikret gibi pre-modernistlerden başlayarak II. Yeni şiiri, Yusuf Atılgan, Oğuz Atay ve Orhan Pamuk romancılığına uzanan geniş bir tarihsel yelpazede geleneksel ve modern anlatılar değerlendirildi, gelenekselden moderne geçiş, Türk edebiyatının Batılı modernizmle tanışması ve karşılaştırma zemininin unsurları tartışıldı.

Konuşma dizisinin üçüncü buluşmasında Prof. **Dr. Jale Özata Dirlikyapan**, modernist romanı “yüce” kavramı üzerinden yeniden değerlendirdi. Her şey anlatıldıktan sonra geriye kalan nedir sorusunu gündeme getirerek modernist yüceleştirme ile anlatılamazlık/aktarılamazlık/temsil edilemezlik arasındaki dinamik ilişkiyi sorguladı. Kant'ın estetik felsefesinden hareketle modernist yazının sezgiye, parçalanmaya/bütünlenmeye dirence ve dile dair kuşkuya dayalı yapısını tartışan **Dirlikyapan**, Türk romanında bu duygunun estetik izdüşümlerini gündeme getirdi. Bu teorik yoğunluğun ardından Barış Özkul, Woolfun Türkiye'deki yayıncılık tarihini, çeviri serüvenini ve okurla kurduğu ilişkiyi merkeze alarak edebi alımların kültürel-politik bağlamlarını değerlendirdi. Woolfun dilindeki özgünlüğün Türkçeye aktarımındaki güçlükler kadar, Türk okurunun bu metinleri nasıl karşıladığına dair veriler, Woolfun edebiyatının Türk modernizmiyle kurduğu temas noktalarını açığa çıkardı. Modernistlerle Türk edebiyatının nasıl ve ne zaman rezonansa girdiğini yayıncılık tarihi üzerinden ele aldı.

Haziran ayında gerçekleşen oturumda **Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih Uslu**, Woolfun çağdaşı Zabel Yesayan ile paralel okumayı önerdi. Savaş, toplumsal cinsiyet ve bireysel bilinç meseleleri etrafında örülen bu karşılaştırma, edebi modernleşmenin Osmanlı ve Ermeni edebiyatlarında nasıl çoğullaştığını gözler önüne serdi. Uslu, Yesayan ve Woolfun aile yapılarını, sosyo-kültürel durumlarını, entelektüel çevrelerini, tarihsel ve coğrafi koşullarını

karşılaştırarak iki yazar arasındaki simetrisi olduğu kadar asimetrisi de ortaya koydu. Uslu'nun konuşması Yesayan'a ve Woolf'a birbirlerinin ışığını düşürerek her iki yazarı da daha iyi anlamaya katkı sundu.

Yeni yılın ilk konuşmasında Egem Atik, Tanpınar'ın *Aydaki Kadın* romanı ile Woolf'un *Orlando'su* arasında kurduğu karşılaştırmalı analizde queer kuramdan yararlandı. Tanpınar'ın Woolf etkisinden "korktuğunu" yazdığı günlüğünden hareketle başlayan konuşma, Jack Halberstam'ın queer çuvallama ve Judith Butler'ın performativite kavramları ışığında her iki metindeki cinsiyet kimliği, yönelim ve toplumsal normlara dair sınır ihlallerini roman kişileri üzerinden tartıştı. Bu dikkat çekici yaklaşım, Türk edebi modernizminin cinsiyet temsilleriyle ilişkisini sorgulayan özgün bir bakış sundu.

Armağan Ekici ise Şubat ayında gerçekleştirdiği konuşmasında, Woolf ve Joyce'un yazın tekniklerinin Türkçedeki izdüşümlerini Tanpınar, Atay ve Tomris Uyar üzerinden izleyerek "boşlukları yazmak" kavramına odaklandı. Ekici, bu yazarlar arasında bir etkileşim ağı ördü; Woolf ve Joyce'un Türk edebiyatında biçimsel ve anlatımsal etkilerinin izlerini metinlerden örnekler de sunarak sürdürdü. Dizin'in 2025 döneminin son konuşmasında Dr. Öğr. Üyesi Şima İmşir, Woolf'un "Hasta Olmak Üzerine" adlı metninden yola çıkarak, bedenin edebiyattaki temsiline odaklandı. Tezer Özlü'nün *Çocukluğun Soğuk Geceleri* ve Sevim Burak'ın *Afrika Dansı* metinlerini ele alan İmşir, bedensel deneyimi bir modernist duyarlılık ve direniş alanı olarak yorumlayan ufuk açıcı bir konuşma yaptı.

Sekiz oturumdan oluşan bu konuşma dizisi, hem teorik hem metinsel yoğunluğu sayesinde Türk edebiyatında modernizmin çok yönlü serüvenini tartışmaya açtı. Katılımcı akademisyen ve yazarların farklı disiplinlerden gelen yaklaşımları, dinleyicilerin dikkate değer katkılarıyla da etkileşerek başta Virginia Woolf olmak üzere Bloomsbury Grubunun ve Batılı modernistlerin Türkçe edebiyattaki görünürlüğü ve etkisini yeniden düşünme imkânı sağladı. Etkinlik, yalnızca Woolf'un Türk edebiyatındaki izlerini sürmekle kalmadı, aynı zamanda modernizmi yerel bir edebi mesele olarak yeniden konumlandırma çabasına önemli bir katkı sundu. "Başka Bir Modernlik" konuşma serisi hem katılımcı akademisyen, araştırmacı ve yazarlardan hem de dinleyicilerinden aldığı cesaretle önümüzdeki dönemde de yeni temalar ve yazarlarla sürdürülecektir.

Editör Buluşmaları Mart – Mayıs 2025 Raporu

Hazırlayan: Meri Tek Demir (Editör Buluşmaları Koordinatörlerinden)

Takipçilerin bildiği üzere, kuruluşundan bu yana Türkiye Virginia Woolf Topluluğu, Virginia Woolf araştırmaları, Woolf edebiyatının ve daha geniş kapsamda modernist edebiyatın dünyadaki ve Türkiye'deki yansımaları ile yerli edebi çalışmalarla etkileşimleri ile ilgili gerek uzmanlara, gerekse henüz araştırma aşamasında olan akademisyen adaylarına ve geniş çerçevede Virginia Woolf ve Modernist yazar okurlarına hitap edebilecek farklı etkinlikler düzenlemektedir. 2025 yılı başlarında bu etkinliklere “Editör Buluşmaları” başlıklı yeni bir seri eklenmiştir. Bu buluşmalar serisi doğrudan Virginia Woolf eserlerini irdeler nitelikte olmamakla birlikte, Virginia ve Leonard Woolf çiftinin 1917 yılında kurdukları ve modernist edebiyatın en önemli yayınevlerinden biri haline gelen bağımsız yayınevi Hogarth Press ve döneme olan katkılarından ilhamla tasarlanmıştır. Laura Marcus'un altını çizdiği üzere, Hogarth Press, 1930'ların kriz döneminde lüks baskılara yönelen birçok bağımsız yayınevi kapanırken düşük maliyetli üretim anlayışıyla ayakta kalmış; 1946 yılına kadar bağımsızlığını sürdürmüş; aynı zamanda şiirden psikanalize uzanan yayın yelpazesine ve hem yüksek modernistleri hem de yeni kuşak yazarları desteklemesiyle dikkat çekmiş ve diğer yayınevlerinden ayrılmıştır (Marcus 264). Modernist edebiyat için önemli bir rol oynayan bu yayınevinin yayıncılık yaklaşımı, yalnızca yazınsal üretim biçimlerini değil, aynı zamanda dönemin editörlük ve çevirmenlik anlayışını da etkilemiştir. Çağdaş dönemde editörlük ve çevirmenlik anlayışı yine benzer şekilde ekonomik kısıtlardan ayrı düşünülemezken, özellikle teknolojiye son gelişmelerle, günden güne farklı bir yöne doğru evrilmektedir. Bu hızlı dönüşümün içinde, editörlük ve çevirmenlik mesleğini Türkiye özelinde mercek altına almak Türkiye Virginia Woolf Topluluğu açısından önemli bir yere sahiptir. Şüphesiz, Virginia ve Leonard Woolf çifti için Hogarth Press'in en önemli yönlerinden biri editöryel özgürlüktür ve Helen Southworth'un belirttiği gibi, 1922 gibi erken bir tarihte, Hogarth Press'i daha büyük ve ticari bir işletmeye dönüştürmeleri halinde bu özgürlüğün kaybolacağını fark eden çift, yayınevinin bağımsız yapısını korumakta ısrar etmiştir (Southworth 8). Hogarth Press'in editöryel özgürlük fikriyle şekillenmesi, Woolf Topluluğu açısından da yazar, yayınevi, editör ve çevirmen arasındaki ilişkilerin ele alınmasına ilham olmuştur. Bu doğrultuda düzenlenen ilk seri, alanlarında geniş deneyime sahip değerli konukların katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. İlk konuğumuz 3 Mart 2025 tarihinde editör ve çevirmen Berrak Göçer, ikinci konuğumuz 28 Nisan 2025 tarihinde editör ve çevirmen Melisa Ceren Hasmeden ve son konuğumuz 26 Mayıs 2025 tarihinde edebiyat ajanı Nermin Mollaoğlu olmuştur. Her bir konuşmacının alanlarındaki uzun soluklu deneyimleri, katılımcılara Türkiye'deki editörlük ve çevirmenlik çalışmalarını daha yakından tanıma ve yeniden yorumlama olanağı sunmuştur.

İlk konuğumuz Berrak Göçer, 2007 yılında New York Üniversitesi Medya, Kültür ve İletişim Bölümünden mezun olduktan sonra kitap editörlüğü, edebiyat ve kültür sitesi editörlüğü, çevirmenlik gibi pek çok farklı rol üstlenmiştir ve halihazırda *The Art Newspaper Türkiye*'nin genel yayın yönetmenliğini sürdürmektedir. Yayıncılık hayatının farklı alanlarında edindiği bu deneyimler, editörlük ve çevirmenlik üzerine yapılan tartışmalara önemli katkılar sağlamıştır. İlk oturum olması ve “Editör Buluşmaları” serisinin amacını da daha iyi yansıtabilmesi açısından Göçer, hem yayınevi ve editörün konumunu belirleyen noktaları hem de yazar ile metin arasındaki ilişkiyi çerçeveleyen sorular üzerinden deneyimlerini aktarmıştır. Bu bağlamda oldukça değerli bilgiler paylaşan Berrak Göçer'in, özellikle yurtdışında aldığı eğitimin ardından Türkiye'ye dönerek tüm zorluklara rağmen buradaki yayıncılık dünyasında çalışmalarını sürdürme isteği ve bunun kendi çalışmalarına yansıma biçimlerini ifade etmesi, sohbeti oldukça verimli kılmıştır. Sohbet sırasında üzerinde durulan en önemli konulardan biri editörün dil hakimiyeti olmuştur; özellikle de çeviri bir metnin editörlüğü sırasında dilin kültüre yönelik uyarlanmasıyla ilgili ince çizgiyi nasıl konumlandığı tartışılmıştır. Şüphesiz ki Virginia Woolf, George Orwell gibi pek çok yazarın kült eserlerini Türkçeye kazandırmış ve beraberinde pek çok önemli eserin editörlüğünü üstlenmiş bir isim olarak

Berrak Göçer'in bu konudaki deneyimlerinin dinlenmesi ve bir edebi metnin editör gözüyle değerlendirilme biçimlerini dinlemek katılımcılar açısından oldukça faydalı olmuştur. Bu çerçevede, gerçekleştirildiğimiz ilk oturumun "Editör Buluşmaları" başlığının çıkış noktasındaki genel yaklaşımı da desteklemiş olduğu söylenebilir.

İkinci konuğumuz, çeşitli kitap ve edebiyat dergilerinde yayın koordinatörlüğü, editörlük görevleri üstlenmiş, eleştiri yazıları yayınlamış, Remzi Kitabevi, Tudem, Destek Yayınları, Asi Kitap, Go Kitap, Doğan Egmont ve benzeri tanınmış yayınevlerinde editörlük yapmış ve 2013 yılından itibaren bağımsız editör olarak mesleğine devam eden Melisa Ceren Hasmaden olmuştur. Melisa Ceren Hasmaden'in uzun yıllara yayılan editörlük hayatı, yayıncılık dünyasında hem tanınmış yayınevleriyle, hem de bağımsız bir editör olarak edindiği deneyimlerle, editör buluşmaları sohbetlerimizin ilkinde üstünde durduğumuz editörün rolü konusunun farklı açılardan ele alınmasına olanak tanımıştır. Hasmaden'in konuşmasında, özellikle editör ile yazar arasındaki diyalog ve bunun beraberinde editör ile metin arasındaki etkileşime nasıl yaklaşılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Hasmaden, bir editörün metne yaklaşımında yazara karşı olan sorumluluk kadar, metne ve editörün kendi bakış açısına olan sorumluluğunun da bulunduğunu, ancak nihai olarak metne karşı olan sorumluluğun önüne geçilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Ek olarak, bağımsız bir editör olarak çalışmanın kolay ve zor yönleriyle, editörlüğünü üstlendiği metinlerin seçimi, bu yolda karşılaşılan zorluklar ve süreçler üzerine de paylaştığı deneyim ve görüşler, Berrak Göçer ile gerçekleştirilen bir önceki oturumu tamamlar nitelikte olmuştur.

Üçüncü ve Editör Buluşmaları serimizin son oturumu ise 26 Mayıs 2025 günü Kalem Ajans'ın kurucusu ve edebiyat ajanı kimliğiyle tanınan Nermin Mollaoğlu ile gerçekleştirilmiştir. Trakya Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nden 2000 yılında mezun olduktan sonra Connecticut Eyalet Üniversitesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde yazar ve çevirmen haklarındaki yasal boşluklar üzerine yüksek lisans tezleri yazan Nermin Mollaoğlu ile sohbet, ilk olarak bir edebiyat ajansı kurma fikrinin nasıl ortaya çıktığı ve Türkiye'de henüz çok bilinmeyen "edebiyat ajanı" nedir sorusuyla başlamıştır. Bu bağlamda Berrak Göçer ve Melisa Ceren Hasmaden'in Türkiye'deki editörlük ve çevirmenlik pratiklerine yönelik paylaşımlarıyla pekişen yaklaşımı, Mollaoğlu'nun bakış açısıyla daha da genişletilmiştir. Mollaoğlu, bir edebiyat ajansının yalnızca metinlerin dünyaya açılmasında değil, aynı zamanda Türkiye'de edebiyatın üretim alanını da genişlettiğini belirtmiştir. Öncelikle bir edebiyat ajansının yerli ve uluslararası yayıncılık sektöründe üstlendiği rollerden bahsetmiş, çevirilerin çeşitlenmesi ve farklı dillerde yayımlanmasının sağlanmasının yanı sıra, yerli yazarların da ajans yoluyla dünyaya tanıtılmasına ve farklı dillere çevrilmesine imkan sunduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda, güncel edebiyat ajanslarının dünyada gerçekleşen edebiyat festivallerini takip etmekten, farklı yayınevleriyle iletişime geçebilmeye kadar pek çok konuda çaba harcadıklarının altını çizmiştir. Kalem Ajans bünyesinde ki çalışma ekibiyle, yeni edebiyat ajanlarının da yetiştirilmesine katkı sağlayan Nermin Mollaoğlu'nun paylaştığı bilgiler, aslında süregelen fakat henüz çok tanımadığımız bir yayıncılık mesleğinin, yani edebiyat ajanlığının inceliklerini ve yayın dünyasında daha kapsamlı bir etkileşimin sürdürülmesi açısından ne derece önemli bir rol oynadığını anlamak adına oldukça aydınlatıcı olmuştur.

Yeni sezonda da Türkiye'deki yayıncılık dünyasından kıymetli editör ve çevirmenlerle devam etmeyi hedeflediğimiz Editör Buluşmaları serimizin ilk sezonunun bitiminde vardığımız önemli çıkarımları kısaca özetlemek gerekirse, en çarpıcı noktalardan birisi editörlerin gerek bağımsız, gerek yayınevlerine bağlı olarak yaptıkları çalışmalarda okur gözüyle bilmediğimiz süreçlerin detaylarını öğrenmek olmuştur. Bu noktada sürece dahil olan dil hakimiyeti, yazarla ortak bir dili bulabilmek, gerektiğinde yönlendirebilmek ve bunun yanında yayıncının ve yazarın beklentileri gibi pek çok noktada fikir sahibi olunmuştur. Özellikle yapay zekanın ön plana çıktığı dijital çağda editörlük ve çevirmenlik mesleklerinin ne şekilde yol alacağı da ortak tartışma konularından birisi olmuştur, ancak hiçbir konuşmacımızın bu konuda olumsuz bir yaklaşımı olmamıştır. Diğer taraftan, Türkiye ve dünyada edebiyatın

aktarıldığı mecralarda editör ve çevirmenlerin sorumluluklarının yalnızca metne bağlı kalmadığı, bunun yanında yazarla olan ilişkiler, yayınevleri ve okur arasındaki dengeyi de kapsadığı gözlemlenmiştir. Bu oturumlar, gerek editör, gerek çevirmenin metne bir yazar hassasiyetiyle yaklaşmasındaki gerekliliği ve ancak böyle bir hassasiyet ve denge içerisinde metnin edebi kimliğinin korunarak okura ulaşabileceğinin önemini ortaya çıkarmıştır. Sonuç olarak, bu buluşmaların, Virginia ve Leonard Woolf'un Hogarth Press'i bağımsız bir alan olarak konumlandırırken ısrar ettiği editöryal özgürlük anlayışına benzer biçimde, Türkiye'deki yayıncılık dünyasında da yaratıcı ve kalıcı bir perspektif sunduğu söylenebilir.

Kaynakça:

Marcus, Laura. "Virginia Woolf as Publisher and Editor: The Hogarth Press". *Edinburgh Companion to Virginia Woolf and the Arts*, ed. by Maggie Humm. Edinburgh University Press, 2010, pp.263-80.

Southworth, Helen, editor. *Leonard and Virginia Woolf, The Hogarth Press and the Networks of Modernism*. Edinburgh University Press, 2010.

English Version:

As many of our followers will know, since its foundation the Virginia Woolf Society of Türkiye has organised a wide range of events designed for specialists, early-career researchers, and, more broadly, for readers of Virginia Woolf and other modernist writers. These activities have focused on Woolf studies, on the reception of her literature and modernist writing both in Turkey and internationally, and on their intersections with local literary production. At the beginning of 2025, the Society launched a new series entitled Editors' Meetings. Although not intended to examine Woolf's works directly, the series was conceived with reference to the Hogarth Press—established by Virginia and Leonard Woolf in 1917, and recognised as one of the most significant publishing houses of modernist literature—and its contribution to the literary culture of its time. As Laura Marcus has emphasised, while many independent publishers that turned to luxury editions were forced to close during the economic crisis of the 1930s, the Hogarth Press survived by adopting a low-cost production model, retained its independence until 1946, and distinguished itself with a catalogue ranging from poetry to psychoanalysis, supporting both high modernists and a younger generation of writers (Marcus 264). Playing a central role in the development of modernist literature, the Press shaped not only forms of literary production but also the practices of editing and translation in the period. Today, editorial and translational practices can no more be separated from economic conditions, and with the latest technological advances these professions are evolving in new directions almost daily. Within this rapid transformation, examining editing and translation specifically in the Turkish context holds a particular significance for the Virginia Woolf Society of Türkiye. For Virginia and Leonard Woolf themselves, one of the most crucial aspects of the Hogarth Press was editorial freedom; as Helen Southworth notes, as early as 1922 the couple realised that if the Press were transformed into a larger commercial enterprise, this freedom would be lost, and so they insisted on preserving its independence (Southworth 8). Shaped by this idea of editorial independence, the Hogarth Press has also inspired the Society to reflect on the relationships between author, publisher, editor, and translator. In this spirit, the first series was realised with the participation of distinguished guests with substantial professional experience. Our first guest was editor and translator Berrak Göçer on 3 March 2025; our second, editor and translator Melisa Ceren Hasmaden on 28 April 2025; and our final guest, literary agent Nermin Mollaoğlu on 26 May 2025. The wealth of professional experience each speaker brought enabled participants to gain deeper insight into, and to reconsider, the practice of editing and translation in Turkey.

Our first guest, Berrak Göçer, graduated in 2007 from New York University's Department of Media, Culture and Communication. Since then she has undertaken a variety of roles, including book editing, editing for literary and cultural platforms, and translation, and she is currently the editor-in-chief of The Art Newspaper Turkey. Her wide-ranging experience across different areas of publishing provided valuable contributions to the discussions on editing and translation. As the inaugural session of the Editors' Meetings series, Göçer's talk offered a particularly fruitful starting point: she addressed questions that framed both the position of the publisher and editor, and the relationship between author and text, drawing on her own professional experiences. In this context, the discussion was enriched by Göçer's reflections on her return to Turkey after studying abroad and her determination to pursue a career in the publishing world here despite the challenges, as well as on the ways in which this decision has shaped her professional practice. One of the most important themes that emerged during the conversation was the editor's command of language—particularly the delicate line involved in adapting the language of a translated text to its cultural context. As someone who has translated canonical works by authors such as Virginia Woolf and George Orwell into Turkish, while also taking on the editorship of many significant texts, Göçer brought first-hand insight into these questions. Listening to her experience of how a literary text is assessed through an editor's perspective proved highly valuable for the participants. In this respect, the first session can be said to have strongly reflected the broader aims that lay behind the launch of the Editors' Meetings series.

Our second guest was Melisa Ceren Hasmaden, who has served as publishing coordinator and editor for various books and literary journals, written critical essays, and worked as an editor at well-known publishing houses such as Remzi Kitabevi, Tudem, Destek Yayınları, Asi Kitap, Go Kitap and Doğan Egmont. Since 2013 she has continued her career as a freelance editor. Her long-standing career in editing, encompassing experience both with established publishing houses and as an independent professional, allowed the role of the editor—first highlighted in our discussion with Berrak Göçer—to be explored from new perspectives. In her talk, Hasmaden focused particularly on the dialogue between editor and author, and, alongside this, on the ways in which an editor should approach their interaction with the text itself. She stressed that while an editor bears responsibility both to the author and to their own critical perspective, ultimately the responsibility to the text must not be compromised. In addition, Hasmaden shared her experiences and views on the advantages and challenges of working independently, on the process of selecting manuscripts to edit, and on the difficulties encountered along the way. These insights complemented the themes raised in the previous session with Berrak Göçer, creating a sense of continuity between the two discussions.

The third and final session of our Editors' Meetings series took place on 26 May 2025 with Nermin Mollaoğlu, founder of Kalem Agency and well known in her capacity as a literary agent. After graduating in 2000 from the Department of English Language Teaching at Trakya University, Mollaoğlu went on to write master's theses at Connecticut State University and Istanbul Bilgi University on the legal gaps concerning authors' and translators' rights. The conversation with her began by asking how the idea of establishing a literary agency first emerged and what, in Turkey—where the concept is still relatively unfamiliar—a “literary agent” actually is. In this respect, the perspectives of Berrak Göçer and Melisa Ceren Hasmaden on editorial and translational practice in Turkey were extended and enriched by Mollaoğlu's outlook. She underlined that a literary agency not only enables texts to reach an international readership, but also broadens the field of literary production in Turkey itself. Mollaoğlu discussed the roles a literary agency plays within both the domestic and the international publishing sectors, highlighting not only the diversification and dissemination of translations into other languages but also the promotion of local authors abroad and the opportunity for their works to be translated into different languages. She stressed that contemporary literary agencies strive to follow international literary festivals and to establish communication with publishers worldwide. Through the work carried out within Kalem Agency, Mollaoğlu has also contributed to the

training of new literary agents. The insights she shared proved particularly illuminating in helping participants to appreciate the subtleties of a profession that has long existed but remains relatively unfamiliar—namely, literary agency—and its crucial role in fostering a more comprehensive interaction within the world of publishing.

As the first season of the Editors' Meetings series comes to a close, it is worth briefly summarising some of the key conclusions reached. One of the most striking has been the opportunity to learn about aspects of the editor's work—whether undertaken independently or within a publishing house—that are not usually visible to readers. In this respect, participants have gained a clearer understanding of the importance of linguistic command, of the ability to establish a shared language with the author, to provide direction where necessary, and at the same time to navigate the expectations of both publisher and author. In the digital age, where artificial intelligence is increasingly at the forefront, the future direction of the editorial and translational professions was also a recurring theme; notably, however, none of the speakers adopted a negative view on this matter. At the same time, it became evident that the responsibilities of editors and translators, in Turkey as elsewhere, extend beyond the text itself to encompass the relationships with authors, publishers and readers. These sessions highlighted the necessity for editors and translators to approach a text with the sensitivity of an author, and showed that only within such a balance can the literary identity of a work be preserved in its journey to the reader. In conclusion, these meetings may be seen, in a manner akin to Virginia and Leonard Woolf's insistence on positioning the Hogarth Press as an independent space of editorial freedom, as offering new and enduring perspectives for publishing practice in Turkey.

Work-Cited

Marcus, Laura. "Virginia Woolf as Publisher and Editor: The Hogarth Press". *Edinburgh Companion to Virginia Woolf and the Arts*, ed. by Maggie Humm. Edinburgh University Press, 2010, pp.263-80.

Southworth, Helen, editor. *Leonard and Virginia Woolf, The Hogarth Press and the Networks of Modernism*. Edinburgh University Press, 2010.

Duyurular

Woolf ve Bloomsbury'den Haberler

Bu bölüm, Virginia Woolf'un dünyasına ve Bloomsbury Grubu'nun kültürel mirasına dair güncel gelişmeleri, etkinlikleri ve duyuruları bir araya getiriyor. Sergiler, seminerler, yeni yayınlar, çeviri projeleri ya da Woolf'a dair özel buluşmalar... Hepsi burada.

Woolf'un izini sürenler için bir rehber; Bloomsbury'nin düşünsel evrenine açılan bir pencere.

Announcements: News from Woolf and Bloomsbury

This section brings together current updates, events, and announcements related to the world of Virginia Woolf and the cultural legacy of the Bloomsbury Group. From exhibitions and seminars to new publications, translation projects, and special gatherings—everything Woolf-related finds a place here.

A guide for those tracing Woolf's footsteps; a window into the intellectual universe of Bloomsbury.

**35TH ANNUAL
INTERNATIONAL CONFERENCE ON
VIRGINIA WOOLF**

Virginia Woolf and Sound

**24 - 28 June 2026
İstanbul Bilgi University**

**İstanbul
Bilgi University**

Call for proposals for the 35th Annual International Conference on Virginia Woolf

Virginia Woolf and Sound

24-28 June, 2026

İstanbul Bilgi University

İstanbul, Turkey

“I always think of my books as music before I write them”

Virginia Woolf to Elizabeth Trevelyan, *The Letters of Virginia Woolf*, Vol. 6, September 4, 1940.

The organizers of the 35th Annual International Virginia Woolf Conference warmly invite proposals for individual papers, panels, workshops, and exhibitions that engage with the theme **“Virginia Woolf and Sound.”** This year’s conference seeks to explore the rich and varied dimensions of sound in Woolf’s writing, her historical and cultural milieu, and the broader literary and artistic landscapes that shaped and were shaped by her work.

As sound studies continues to expand the boundaries of how we understand sensory experience, media, and cultural production, its intersection with Virginia Woolf studies offers rich terrain for rethinking literary form and perception. From the rhythmic structures of her prose to her representations of listening, voice, and acoustic space, Woolf’s work engages with sound not only as aesthetic texture but as a means of exploring subjectivity, embodiment, and social experience. Her experimental prose resonates with the concerns of sound studies: the politics of listening, the materiality of voice, and the acoustic dimensions of space and time. Engaging Woolf through the lens of sound studies not only deepens our understanding of her modernist aesthetics but also opens new interdisciplinary pathways for exploring how literature listens, performs, and constructs meaning through sonic texture.

Possible areas of inquiry include, but are not limited to:

- Virginia Woolf’s engagement with classical music and musicians
- The idea of books as musical compositions
- Music in Woolf’s social and emotional life
- Politics of music and sound
- Music and gender
- Woolf as a performer, listener and music critic
- Representations of different musical genres in Woolf’s fiction and essays
- Intersections between poetry and music
- Nationalist and pacifist discourse and music
- The role of rhythm and cadence in Woolf’s prose style
- The soundscapes of nature in Woolf’s works
- The influence of emerging sound technologies, such as the gramophone and the radio
- Listening to the infrastructure: the auditory experience of urban life and the sound of the modern city (street music, church bells, etc.)
- Virginia Woolf’s musical legacies
- Silence

- Noise and sound parasites in Woolf
- Animal sounds
- Biosounds
- Sound and affect
- Deadly sounds: war and sound
- Sound properties of the written word
- The act of listening

This list of suggested topics is intended as a starting point rather than a limitation. We encourage interdisciplinary approaches and welcome contributions from scholars, artists, performers, and practitioners working across literature, musicology, sound studies, media studies, and related fields.

We invite submissions that explore how sound—whether musical, environmental, technological, or textual—resonates throughout the work of Virginia Woolf and the Bloomsbury Group. Proposals are welcome for panels, roundtables, workshops, and exhibitions that take innovative, interdisciplinary, transhistorical, or collaborative approaches to the theme of ‘Virginia Woolf and Sound’. We encourage contributions from scholars at all career stages, independent researchers, students, artists, and readers with a deep interest in Woolf’s work.

The conference will also feature 90-minute interactive workshops, and we welcome proposals in non-traditional formats that engage participants in creative or experimental ways.

We are accepting submissions in the following formats:

- **Individual papers** (abstract of 250 words)
- **Panels or roundtables** (abstract of 500 words for the entire panel or roundtable)
- **Interactive workshops** (abstract of 500 words)
- **Digital/material exhibition or posters** (abstract of 250 words))
- **Non-traditional or experimental forms of presentation**—including dissident, performative, or hybrid formats (abstract of 250-500 words)

We encourage creative and boundary-pushing proposals that challenge conventional academic formats and open new ways of engaging with Woolf’s work and legacy.

Abstract submission deadline: 20 December 2025

Please submit any inquiries and abstracts to woolf2026@bilgi.edu.tr

Virginia Woolf Society of Turkey

Fall 2025 Woolf Seminar Series

Luca Pinelli

Virginia Woolf, Simone de Beauvoir, and the
Materiality of Life/Writing
24 October 2025 - 7 pm (Turkey time)

Amy Smith

“Dreams and Realities”: Woolf’s Revisions to
Plato in *Night and Day*
21 November 2025 - 7 pm (Turkey time)

Jeanne Dubino

Virginia Woolf’s Life and Writing: The
Embodiment of Animal Studies
19 December 2025 - 7 pm (Turkey time)

Registrations will be announced soon. Please send queries to virginiawoolfturkiye@gmail.com

Virginia Woolf Fanzin – İkinci Sayı Yazı Çağrısı

Virginia Woolf Fanzin'in ikinci sayısı için katkılarınızı bekliyoruz. Bu sayıda, Woolf'un edebi mirasını, düşünsel dünyasını ve onunla bağlantılı yaratıcı alanları birlikte keşfetmeyi amaçlıyoruz. Yazılarınız aşağıdaki başlıklar çerçevesinde şekillenebilir:

- Virginia Woolf'un yaşamı ve eserleri üzerine özgün değerlendirmeler,
- Bloomsbury Grubu üyeleri ve çalışmalarına dair incelemeler,
- Modernist edebiyatın biçimsel ve düşünsel yönlerine odaklanan yazılar,
- Türkiye'de ve yurtdışında Virginia Woolf ve/veya Bloomsbury Grubu ile ilgili sanatsal üretimlere dair çözümlemeler,
- Virginia Woolf çevirilerine yönelik eleştirel analizler,
- Woolf'u ilk kez okuduğunuzda edindiğiniz izlenimlere dair kişisel denemeler,
- Virginia Woolf'tan ilhamla üretilmiş görsel sanat çalışmaları,
- Toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları bağlamında değerlendirilebilecek deneme, inceleme ve eleştiri yazıları.

Bu başlıkların dışında, fanzinin odağına girebilecek diğer yaratıcı ve düşünsel çalışmalarınızı da bizimle paylaşabilirsiniz. Dosya olarak sunmak istediğiniz içerikler hakkında sizinle diyalog içinde olmayı ve farklı dillerde yapılmış çeviri çalışmalarınızı da görmeyi çok isteriz.

Yazılarınızı **25 Aralık 2025** tarihine kadar virginiawoolfturkiye@gmail.com adresine gönderebilirsiniz.

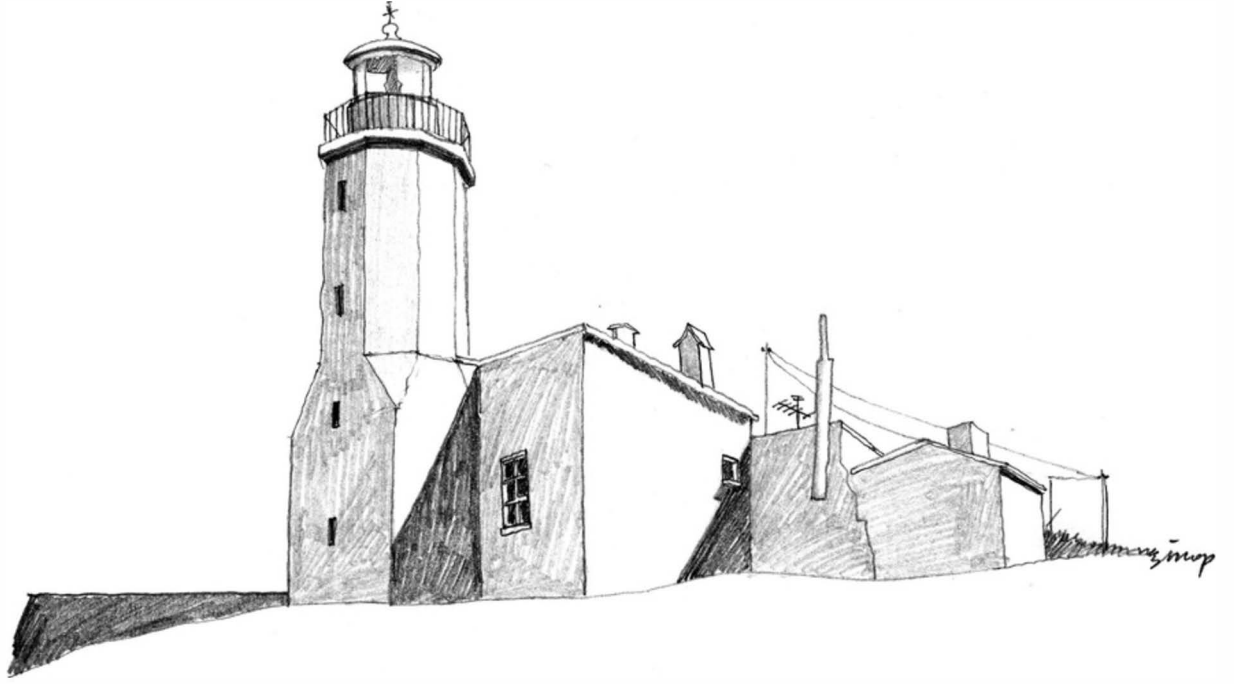
Virginia Woolf Fanzine – Call for Submissions for Issue Two

We are now accepting submissions for the second issue of *Virginia Woolf Fanzine*. In this issue, we aim to explore Virginia Woolf's literary legacy, intellectual world, and the creative fields connected to her work. Your contributions may include, but are not limited to, the following topics:

- Original reflections on Virginia Woolf's life and writings,
- Studies on members of the Bloomsbury Group and their works,
- Analytical essays on modernist literature,
- Reviews of artistic works related to Virginia Woolf and/or the Bloomsbury Group in Turkey and abroad,
- Critical and analytical pieces on translations of Virginia Woolf's works,
- Personal essays on your first impressions when reading Virginia Woolf,
- Visual art inspired by Virginia Woolf,
- Essays, reviews, or analyses that engage with gender studies and women's studies in relation to Woolf's work.

We also welcome submissions that are not listed above but align with the spirit and focus of *Virginia Woolf Fanzine*. We would be happy to engage in dialogue regarding works you wish to submit as files, and we are especially interested in seeing translation projects in different languages.

Please send your submissions by **December 25, 2025** to virginiawoolfturkiye@gmail.com

Ertuğ Uçar'a ait Sinop Feneri eskizi.